

มูลนิธิ
ตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

โครงการพัฒนาองค์ความรู้ ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์

แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กรุงเทพมหานคร
๒๕๕๖

ชื่อหนังสือ : โครงการพัฒนาองค์ความรู้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์
แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด.-- กรุงเทพฯ : สมาคมฯ, 2556.

86 หน้า : ภาพประกอบ.-- (โครงการพัฒนาองค์ความรู้ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์)

1. ห้องสมุด-การบริหาร. I. ชื่อเรื่อง

025

ISBN 978-974-7963-41-0

ลิขสิทธิ์ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
และมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จัดพิมพ์เผยแพร่ : ครั้งที่ 1 พุทธศักราช 2556 จำนวน 700 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

1436 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กทม. 10240

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

สี่แยกซังฮี ถนนสามเสน เขตดุสิต กทม. 10300

โทร. 0 2243 0611 โทรสาร 0 2243 0616

คำนำ

โครงการ “การจัดการองค์ความรู้ : ห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์” (Library & Librarian Professional : Knowledge Management) ตามโครงการ “ เชิดชูผู้ทำความดีเพื่อสังคม ประจำปี 2555 ” โดยการสนับสนุนจากมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านห้องสมุดและวิชาชีพบรรณารักษ์ ประกอบด้วยงานบริหารและดำเนินงาน งานเทคนิค งานบริการและกิจกรรม งานเทคโนโลยี และแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด ตลอดจนประวัติสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ผู้จัดทำหวังอย่างยิ่งว่าแนวปฏิบัติที่ดีของห้องสมุด ประกอบด้วย แนวปฏิบัติสำหรับห้องสมุด โรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน จะเป็นคู่มือประยุกต์ใช้ในงานห้องสมุด อันจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของบรรณารักษ์ และผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาห้องสมุดสู่สังคม ไทย อันจะเป็นการเตรียมตัวก้าวไปสู่ห้องสมุดสังคมประชาคมอาเซียนต่อไป

คณะผู้จัดทำ

10 กันยายน 2556

สารบัญ

	หน้า
แนวปฏิบัติที่ดีของห้องสมุด	1
โรงเรียนต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในลักษณะอุทยานการเรียนรู้	4
ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประคู้	4
ห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง	10
ห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน	13
ห้องสมุดโรงเรียนร่มเกล้า	18
ห้องสมุดโรงเรียนนารีนุกูล 2	22
ประสบการณ์สู่ความสำเร็จ “ห้องสมุดมีชีวิต” อุทยานการเรียนรู้	27
ห้องสมุดมารวย : สนุกรู้ สนุกคิด ทุกอรรถรสแห่งการเรียนรู้	40
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ	47
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตร	49
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	58
สำนักหอสมุด ม.ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	67
ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง	76

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่	4
ภาพที่ 2 บรรยากาศห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่	5
ภาพที่ 3 การจัดนิทรรศการภายในห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่	6
ภาพที่ 4 ห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง	10
ภาพที่ 5 การจัดกิจกรรมภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง	11
ภาพที่ 6 บรรยากาศห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนวัดบางหลวง	12
ภาพที่ 7 ห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน	13
ภาพที่ 8 บรรยากาศภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน	14
ภาพที่ 9 การจัดกิจกรรมภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน	15
ภาพที่ 10 ห้องสมุดในสวนโรงเรียนร่มเกล้า	18
ภาพที่ 11 มุมต่าง ๆ ในห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน	19
ภาพที่ 12 มุมอาเซียนภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน	20
ภาพที่ 13 ห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนนารีนุกูล 2	22
ภาพที่ 14 ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ฝรั่งเศส และ หอสมุดแห่งชาติ สิงคโปร์	27
ภาพที่ 15 พื้นที่ภายในห้องสมุดมีชีวิต อุทยานการเรียนรู้	28
ภาพที่ 16 เกมอยุธยา และไดโน ไดโน ...ผจญภัยโลกไดโนเสาร์	30
ภาพที่ 17 การประชุมทางวิชาการด้านนโยบายการอ่านและการส่งเสริมการอ่าน	32
ภาพที่ 18 อุทยานการเรียนรู้ยะลาและสมุทรสาคร	32

ภาพที่ 19 คู่มือมาตรฐานและตัวชี้วัดห้องสมุดมีชีวิตแบบอุทยานการเรียนรู้	35
ภาพที่ 20 TK App ช่องทางใหม่ของการอ่านและการเรียนรู้	37
ภาพที่ 21 บรรยากาศการเรียนรู้และการบริการของห้องสมุดมารวย	41
ภาพที่ 22 ห้องสมุดมีชีวิตและบริการที่หลากหลาย	41
ภาพที่ 23 การจัดกิจกรรมเสวนาภายในห้องสมุดมารวย	42
ภาพที่ 24 บรรยากาศการเรียนรู้ ณ ห้องสมุดมารวย ศูนย์การค้าเอสพลานาด	42
ภาพที่ 25 แสดงหน้าจอบริษัทสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	49
ภาพที่ 26 แสดงหน้าจอบริษัทสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	58
ภาพที่ 27 แสดงหน้าจอบริษัทเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ในจังหวัดมหาสารคาม	61
ภาพที่ 28 ศูนย์สารนิเทศอีสานสิริธร	64
ภาพที่ 29 แสดงหน้าจอบริษัทสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	67
ภาพที่ 30 แสดงหน้าจอการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ Digital Theses	73
ภาพที่ 31 แสดงหน้าจอการสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์	73
ภาพที่ 32 อาคารภายนอกและภายในก่อนการพัฒนา	76
ภาพที่ 33 บรรยากาศห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง	78
ภาพที่ 34 การจัดกิจกรรมภายในห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง	79
ภาพที่ 35 ชั้นหนังสือในห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง	81
ภาพที่ 37 การส่งมอบห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง	82
ภาพที่ 37 การส่งมอบหนังสือโดยบริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	83
ภาพที่ 38 การส่งมอบหนังสือโดยหน่วยงานต่าง ๆ	83

แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด

นางสาวสุจิตร สุภาพ

ห้องสมุด นับเป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท โดยมีการคัดเลือก จัดซื้อ จัดหาเข้ามาให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีทรัพยากรที่ทันสมัยอยู่เสมอ โดยมีบรรณารักษ์เป็น ผู้ดำเนินงานและจัดบริการต่าง ๆ แก่ผู้ใช้บริการอย่างเป็นระบบ ระเบียบ และมาตรฐาน มีการบริหารจัดการห้องสมุดยุคใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

ปัจจุบันห้องสมุดหลายแห่งได้ปรับกระบวนการทำงาน การบริหารและการให้บริการ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความรู้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่ภูมิปัญญา และสร้างความฉลาดให้ผู้ใช้บริการ

การทำให้ห้องสมุด เป็นมากกว่าห้องสมุด นับเป็นความท้าทายสำหรับบรรณารักษ์ยุคใหม่ ที่จะต้องบริหารต้นทุนของห้องสมุดให้เกิดความคุ้มค่า การจัดทำห้องสมุดยุคใหม่ ควรบริหารจัดการ ข้อมูลที่มีอยู่นำมาเข้าระบบ มาตรฐาน โดยมีการวางแผนการบริหารและจัดการอย่างเป็นขั้นตอน มีรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ประกอบด้วย ขั้นตอนการบริหารจัดการข้อมูล ดังนี้

1. การแปลงข้อมูลให้กลายเป็นสารสนเทศ
2. การบริหารสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดความเข้าใจ
3. การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันนำมาซึ่งแผนอันชาญฉลาด
4. การนำแผนอันชาญฉลาดไปสู่การปฏิบัติจริงจนเกิดประสิทธิผลและได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ

การบริหารจัดการห้องสมุดสมัยใหม่ เพื่อนำพาห้องสมุดสู่ประชาคมอาเซียน ในยุคโลกาภิวัตน์ ดังจะเห็นได้จากห้องสมุดหลายแห่งได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน ทั้งการบริหาร การบริการเชิงรุก การตระหนักความสำคัญในการพัฒนา การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นแก่สังคม การจัดและพัฒนา ห้องสมุดสมัยใหม่มีแนวคิดต่าง ๆ อาทิ ห้องสมุดมีชีวิต ห้องสมุด 3 ดี ห้องสมุดสีเขียว ห้องสมุด อัตโนวัติ ห้องสมุดยุคใหม่ นวัตกรรมห้องสมุด โดยการจัดทำดัชนีชี้วัดทั้งด้านกายภาพ ด้านสาระและ กิจกรรม เพื่อตอบโจทย์ในการนำพาห้องสมุดไปสู่ความสำเร็จ ตลอดจนมีมาตรฐานและตัวชี้วัด ห้องสมุด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ จัดหาสื่อความรู้ต่าง ๆ อาทิ หนังสือ วารสาร นิตยสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ตอบสนองความต้องการในการใช้บริการอย่างแท้จริง การจัดบริการ รูปแบบต่าง ๆ และหลากหลายเพื่อจูงใจ และการจัดเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการใช้บริการใน

ห้องสมุด จัดการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่บริการและกิจกรรมผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Networking)

แนวทางปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุด (Library Best Practice) ในมุมมองของ Ellyssa Kroski ผู้อำนวยการเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันกฎหมายนิวยอร์ก ได้ยกตัวอย่างแนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดต้นแบบ ควรประกอบด้วย

1. การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านสังคมออนไลน์ ได้แก่
  - ปฏิทินกิจกรรมของห้องสมุด
  - กิจกรรม Blog และการเชื่อมโยง Blog ที่เกี่ยวข้อง
  - กิจกรรมถามตอบบรรณารักษ์
  - การเข้าถึงฐานข้อมูลและบรรณานุกรมห้องสมุด
2. การสร้างและเผยแพร่ข่าวสารและทรัพยากรห้องสมุดผ่าน Blog ห้องสมุด อาทิ
  - การแจ้งข้อมูล ข่าวสารใหม่ ๆ
  - การเสนอแนะทรัพยากรเฉพาะด้าน
  - การแนะนำการอ่าน
  - การพูดคุยกับสมาชิกผู้ใช้ห้องสมุด
  - การจัดกิจกรรมการอ่าน
  - การสร้างชมรมห้องสมุด
  - การนำชมห้องสมุด จัดตารางนำชมกลุ่มต่าง ๆ
3. การบริการสมาชิกห้องสมุดผ่านสื่อต่าง ๆ
  - ข่าวห้องสมุดรูปแบบต่าง ๆ
  - การโปรโมชันกิจกรรมและบริการ
  - การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
  - Library Blog ผ่านสังคมออนไลน์
  - หนังสือใหม่ นำเสนออย่างต่อเนื่อง
  - รูปภาพห้องสมุด ดึงดูดความสนใจ
4. การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด
  - ทรัพยากรสารสนเทศเฉพาะด้าน

- ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์
- ข้อมูลการวิจัย การศึกษาค้นคว้า
- คู่มือต่าง ๆ ช่วยผู้ใช้บริการ

5. การวางแผนสู่ห้องสมุด Best Practice

- นโยบายในการพัฒนาสื่อสังคม
- ดำเนินการเรียนรู้ อบรมบุคลากร
- เริ่มจากความต้องการของผู้ใช้
- รู้จักกลุ่มเป้าหมายของห้องสมุด
- รู้ว่าห้องสมุดกำลังทำอะไร
- พัฒนาแผนกลยุทธ์ห้องสมุด
- อะไรคือค่านิยมวัดความสำเร็จของห้องสมุด
- จัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร

6. การดำเนินงานสู่ห้องสมุด Best Practice

- เชื่อมโยงข้อมูลเว็บไซต์ของห้องสมุดและที่เกี่ยวข้อง
- ดำเนินการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทุกช่องทาง
- การใช้อัตลักษณ์ของห้องสมุดในที่ต่าง ๆ สร้างการจดจำและการรับรู้
- การเชื่อมโยงข้อมูล การจัดการและบริหารสารสนเทศในรูปแบบ One Stop Service
- การจัดทำข้อมูล ข่าวสารให้ทันสมัยตลอดเวลา
- การเข้าถึงชุมชนและกลุ่มเป้าหมายของห้องสมุด
- การออกแบบและการสร้างรูปแบบการเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว
- การลงมือกระทำ ตามแผนงานให้เกิดขึ้นจริง

การนำเสนอห้องสมุดต้นแบบ หรือ Best Practice ขอนำเสนอห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ที่เป็นต้นแบบ ได้รับการยอมรับในด้านอัตลักษณ์เฉพาะด้านที่โดดเด่น สามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับห้องสมุดประเภทต่าง ๆ อาทิ ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน ดังนี้

โรงเรียนต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในลักษณะอุทยานการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

นางศกุนตลา สุขสมัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ร่วมกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (Tk Park) จัดโครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในลักษณะอุทยานการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2551 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เป็นที่ชื่นชอบของนักเรียน โดยเริ่มจากการปรับปรุงด้านกายภาพ ให้มีความสวยงาม แปลกตา เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ด้วยการใช้สี สัน การจัดวาง และเฟอร์นิเจอร์เพื่อจูงใจให้นักเรียนเข้าใช้บริการ ส่วนด้านคุณภาพ เน้นการจัดหาหนังสือที่ดีมีคุณภาพ หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกหนังสือและสื่อ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนในโครงการฯ เพื่อให้มีกิจกรรมที่แปลกใหม่ ไม่น่าเบื่อ โดยในปีงบประมาณ 2553 สพฐ. ได้จัดโครงการพัฒนาห้องสมุดต้นแบบเพื่อเฉลิมพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียน 55 แห่งทั่วประเทศ โดยขอแนะนำแบบปฏิบัติที่ดีสำหรับห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้

ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่

ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา ให้บริการแก่นักเรียนอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรทางการศึกษารวมผู้บริหาร 15 คน นักเรียน 241 คน ครูบรรณารักษ์ 4 คน ครูช่วยงานห้องสมุด 10 คน อุบรณารักษ์ 26 คน

ภาพประกอบที่ 1 ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่

ลักษณะของห้องสมุดเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียว ขนาดพื้นที่ 272.75 ตารางเมตร ตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างอาคารเรียน มีความสะดวกต่อการใช้บริการ ประกอบด้วยทรัพยากรห้องสมุด 6,003 รายการ แบ่งเป็นหนังสือ 5,864 เล่ม ได้แก่ หนังสือพระราชนิพนธ์ คู่มือครู หนังสือทั่วไป นวนิยาย/เรื่องสั้น หนังสือ เด็กและเยาวชน หนังสืออ้างอิง ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 139 รายการ และคอมพิวเตอร์เพื่อบริการจำนวน 32 เครื่อง

การแบ่งสัดส่วนห้องสมุด ประกอบด้วย มุมหนังสือพระราชนิพนธ์ มุมค้นคว้าอ้างอิง มุมบันเทิงหรือมุมสบายที่มีทั้งหนังสืออ่านเล่น ของเด็กเล่น มุมปฐมวัย และห้องสมุดเสียง และมุมท้องถิ่น มุมครู ห้องนิทรรศการอาเซียน ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า เวทีกิจกรรม นอกจากนี้โรงเรียนได้จัดทำมุมคาเฟ่ภายในห้องสมุด เพื่อให้บริการแก่ผู้ปกครองและชุมชน ห้องสมุดมีความโดดเด่นอย่างเห็นได้ชัด จากการจัดบรรยากาศที่มีชีวิตชีวา มีสีสันสวยงาม สะอาดตา เหมาะกับวัยของนักเรียน และเฟอร์นิเจอร์มาตกแต่ง เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สีสวยงาม นำมาจัดวางให้น่าสนใจ ปรับฝ้าเพดานให้มีมิติทันสมัย พื้นกระเบื้องและผนังทาสีฟ้าสะอาดตา เน้นกระจกใส เพื่อช่วยเรื่องแสงสว่าง การแสดงหนังสือหมุนเวียน โดยเน้นหน้าปก และนำหนังสือที่น่าสนใจมาจัดแสดง

ภาพประกอบที่ 2 บรรยากาศห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่

เชื่อมโยงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สมกับเป็นโรงเรียนต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตในลักษณะอุทยานการเรียนรู้ โรงเรียนได้ใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของนักเรียน โดยบูรณาการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาพประกอบที่ 3 การจัดนิทรรศการภายในห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประคู้

จากสภาพห้องสมุดเดิม ที่ค่อนข้างเก่า ทรวดโถม มีปลวกขึ้น ไม่มีนักเรียนเข้ามาใช้ อากาศร้อนอบอ้าว หนังสือเก่าไม่น่าอ่าน ทำให้ผู้บริหารและคณะครู ตระหนักความสำคัญของห้องสมุดว่าเป็นหัวใจของการเรียนรู้ เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถเรียนรู้กับครูได้ทั้งหมดในห้องเรียน การสอนที่ดีคือสอนนักเรียนให้รู้จักวิธีค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จึงเกิดคำถามว่า “ทำอย่างไรให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถดึงดูดนักเรียนเข้ามาศึกษาหาความรู้” ด้วยข้อจำกัดเรื่องงบประมาณการสร้างห้องสมุดใหม่ ต่อมา ดร.ประสิทธิ์ ทองสุวรรณ ศึกษ์เก่าโรงเรียน ได้บริจาคเงินเพื่อสร้างห้องสมุดใหม่ทดแทนหลังเก่า อย่างไรก็ตามบรรยายกาศภายในห้องสมุดก็ยังไม่ดึงดูดนักเรียนเท่าที่ควร

จุดเริ่มต้นห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบ โรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบ เพื่อเทิดพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ได้รับความรู้และแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุด รวมทั้งการศึกษาดูงานห้องสมุดโรงเรียนต้นแบบ ทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต

พายุลมโรงเรียน ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 โรงเรียนประสบปัญหาพายุลม ห้องสมุดได้รับความเสียหาย หลังคา ฝ้าเพดานพัง โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ปกครองและชุมชน ซ่อมแซมจนห้องสมุดกลับมาสวยงามเหมือนเดิม ทำให้นักเรียนสนใจเข้ามาใช้บริการห้องสมุด

มากขึ้น ทำให้พื้นที่ห้องสมุดคับแคบ โรงเรียนจึงต้องขยายพื้นที่บริการเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ที่เพิ่มขึ้น

สร้างฐานความรู้จากโรงเรียนสู่ชุมชน โรงเรียนได้ขยายพื้นที่บริการ ติดเครื่องปรับอากาศเพื่อคลายร้อน และจัดเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเข้ามาใช้บริการ รวม 8 ฐาน ได้แก่ ฐานหนังสือ ฐานห้องสมุดเสียง ฐานคาเฟ่หนังสือ ฐานการเรียนรู้ส่งเสริมการอ่าน ฐาน ICT ฐานมุมสบาย ฐานอาเซียน และฐานห้องน้ำเสริมความรู้ ทุกฐานมีรูปแบบและสีสันสดใส ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนเข้ามาใช้บริการ โดยทุกวันระหว่างเวลา 12.30-13.30 น. นักเรียนทุกคนจะเข้าห้องสมุดตามฐานการเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้ง 7 ฐาน (ยกเว้นฐานห้องน้ำเสริมความรู้ ที่ได้นำคำสุภาษิตไปติดไว้ให้นักเรียนได้อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้) นอกจากนี้ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ครูจะผลัดเวรมาทำหน้าที่บรรณารักษ์ เพื่อให้บริการชุมชนในวันหยุดเป็นประจำอีกด้วย

ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาห้องสมุดให้เป็นต้นแบบ เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ที่เห็นพ้องต้องกันว่า ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ การช่วยทำให้ห้องสมุดสวยงาม สีสันสดใส มีชีวิตชีวา จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้ามาอ่านหนังสือและทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการอ่านออกเขียนได้ และคิดวิเคราะห์ของนักเรียนต่อไป จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนของโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่ มุ่งมั่นที่จะสร้างฝันให้เป็นจริง ความรู้ที่ได้จากการอบรม การศึกษาดูงาน ทำให้เกิดกำลังใจและมีความสุขในการเข้ามาใช้บริการ มีความสุขกับการอ่านหนังสือ จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประชุมวางแผนพัฒนาให้เป็นห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ควบคู่ความสุขจากการอ่าน

โรงเรียนได้จัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุด และแผนปฏิบัติงานประจำปี กำหนดภาระหน้าที่และรับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งแผนพัฒนาโดยเน้นด้านการอ่าน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ต้องอ่านหนังสือและบันทึกการอ่าน 90 เล่มต่อปี จึงจะเลื่อนชั้นได้ และจัดทำโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และห้องสมุดมีชีวิต (3L) 3L's Living Library โดยเน้นรูปแบบการให้บริการที่มีชีวิต และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่หลากหลาย ดังนี้

L1 : Living Library ห้องสมุดมีชีวิต ภายใต้สภาพแวดล้อมด้วยกายภาพ ภูมิทัศน์ ที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ มีผู้ให้บริการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีสีสันดึงดูด มีกิจกรรมน่าสนใจ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในวันรักการอ่านแห่งชาติ (2 เมษายน) กิจกรรมพัฒนาสื่อความรู้ กิจกรรมเปิดฐานปิ่นเสริมแต่ง กิจกรรมบรรยายกาชาวนอ่าน กิจกรรมช่วยกันทำช่วยกันดูแล กิจกรรมมุมเสริมความรู้ กิจกรรมแนะนำการใช้ห้องสมุด เป็นต้น

L2 : Living Atmosphere บรรยากาศมีชีวิต บรรณารักษ์ ยูวบรรณารักษ์ ให้บริการเชิงรุก เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย มีเทคโนโลยี และทรัพยากรห้องสมุดที่ทันสมัย มีการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จัดบรรยากาศทั้งภายใน ภายนอกช่วยในการเรียนรู้ ทุกมุมของห้องสมุดอย่างกลมกลืน สะดวกสบาย จัดกิจกรรม เช่น คนคั่นข่าว ป้ายนี้มีรางวัล ประกวดคำขวัญรักการอ่าน ผลงานของยูวบรรณารักษ์น้อย ภาษาไทยภาษาอังกฤษวันละคำ คาเฟ่หนังสือ และกิจกรรมอาชีวศึกษา เป็นต้น

L3 : Living Book หนังสือมีชีวิต การจัดวางหนังสืออย่างเป็นระบบ ง่าย ใช้โปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติในการให้บริการยืม-คืน จัดเก็บข้อมูลการบริการยืม-คืน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และแสดงออกในรูปของการร่วมกิจกรรม เช่น การตอบคำถามจากการอ่าน สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยการทำหนังสือเล่มเล็ก การเล่านิทาน การแสดงละคร ละครแนะนำหนังสือใหม่ หนังสือดีพิชิตความรู้ คนรักการอ่าน พ่อแม่ลูกรักการอ่าน ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ICT เพื่อการสืบค้น หนังสือสื่อความ หนังสือเดินได้ เป็นต้น

ด้วยความมุ่งมั่น ความร่วมมือร่วมใจ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน ดำเนินการอย่างจริงจัง ส่งผลให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คนในชุมชนรักการอ่านและเห็นความสำคัญของการอ่าน และเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยกระตุ้นให้บุตรหลานรักการอ่าน ตระหนักความสำคัญของการอ่าน อีกทั้งยังมีบุคลากรจากโรงเรียนอื่น ๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่มาศึกษาดูงาน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ เพื่อช่วยโรงเรียนอื่น ๆ ในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต อันจะส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง ให้เป็นนักอ่าน นักค้นคว้า นักแสวงหาความรู้ ส่งเสริมและสร้างนิสัยรักการอ่านและเรียนรู้ตลอดชีวิต

ปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ ผู้บริหาร โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู๋ ได้ใช้ระบบบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ I-N-V-E-S-T 3L'Living Library ดังนี้

I : Ideation กำหนดแนวคิดหลักขององค์กรและปรับแนวคิดของบุคลากร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน เริ่มจากกำหนดจุดมุ่งหมายหลัก คือ ปลุกฝังนักเรียนให้มีนิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ขั้นที่สอง กำหนดเอกลักษณ์ โดยพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการอ่าน ขั้นที่สาม ใส่ความมุ่งมั่นตั้งใจระยะยาว คือนักเรียนใช้ห้องสมุดในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

N : Nature เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร เปลี่ยนความเชื่อ แนวคิดเน้นความสำคัญของการอ่าน เพิ่มความรู้จากการศึกษาดูงาน ศึกษาค้นคว้าบทความเกี่ยวกับการอ่าน กำหนดโครงสร้าง และมอบหมายงาน โดยเน้นโครงสร้างหลายมิติ ความร่วมมือจากทุกฝ่าย และจัดทำกลยุทธ์เพื่อพัฒนาเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน โดยมีแผนกลยุทธ์ที่มีจุดเน้นด้านการอ่านของโรงเรียน

V : Vision กำหนดวิสัยทัศน์ ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประคู้ เป็นหัวใจแห่งการเรียนรู้ กำหนดเอกลักษณ์ คือโรงเรียนต้นแบบห้องสมุดมีชีวิต อัตลักษณ์คือ นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านสืบสานทำ ความดี ตั้งเป้าหมายผู้เรียนร้อยละ 90 มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างตัวชี้วัดโรงเรียนมี ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมการอ่านที่มีคุณภาพและนักเรียนมีนิสัยรักการอ่านในระดับดี

E : Engagement สร้างข้อตกลงในการส่งเสริมการอ่าน โดยร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนงานโดยเน้นจุดเด่นด้านการอ่าน พัฒนาห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ และประกาศนโยบาย เกณฑ์ มาตรฐานการผ่านการอ่านของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประคู้

S : Synthesis การดำเนินงาน เลือกรูปแบบที่สนับสนุนนักเรียนให้มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้ โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต โครงการและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

T : Transition การเปลี่ยนผ่าน ใช้ระบบปฏิบัติการ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามงานตามแผน พัฒนา บุคลากรที่รับผิดชอบให้มีความรู้ใหม่ ๆ แบบหนึ่งคนสองความรู้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการให้รางวัลเพื่อ จูงใจ ใช้ระบบติดตามงานในการประชุมทุกครั้ง เพื่อหาข้อปรับปรุง เพราะเชื่อว่าความสำเร็จ เริ่มจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมวางแผน

ความสำเร็จและความภาคภูมิใจ

- นักเรียนและประชาชนในชุมชนมาใช้ห้องสมุดในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์เป็นจำนวนมาก
- นักเรียนร้อยละ 100 มีนิสัยรักการอ่าน อ่านหนังสือผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด
- ครูทุกคนอ่านหนังสือและบันทึกการอ่าน
- นักเรียนกล้าแสดงออก และมีความรับผิดชอบมากขึ้น
- ชุมชนและผู้ปกครองเข้าร่วมร้อยละ 89 ขอมรับและส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือมากขึ้น
- ผลทดสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงขึ้นต่อเนื่อง
- โรงเรียนได้รับรางวัล ได้แก่ รางวัลส่งเสริมการอ่าน รางวัลนวัตกรรมที่เป็นเลิศ จุดเน้นด้าน การอ่าน เป็นตัวแทนนำเสนอผลงานสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านยอดเยี่ยมใน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนภาคใต้ ส่งผลให้ครูบรรณารักษ์ และผู้บริหาร โรงเรียน ได้รับ การคัดเลือกให้ไปศึกษาดูงานด้านส่งเสริมการอ่าน และการพัฒนาห้องสมุด ณ ประเทศ เกาหลี และประเทศญี่ปุ่น

ห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง

ห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาานครปฐม เขต 2 อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรรวมผู้บริหาร 18 คน นักเรียน 444 คน ครูบรรณารักษ์ 1 คน ครูช่วยงานห้องสมุด 1 คน ยุวบรรณารักษ์ 30 คน

ภาพประกอบที่ 4 ห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง

ห้องสมุดโรงเรียน ตั้งอยู่ในชั้นที่ 1 ของอาคารเรียน พื้นที่ 140 ตารางเมตร หนังสือเพื่อการอ่านอื่น ๆ และผลงานนักเรียน รวม 2,658 รายการ แบ่งเป็นหนังสือ 2,570 เล่ม

นอกจากนี้ยังให้บริการคอมพิวเตอร์ 10 เครื่อง แยกเป็นคอมพิวเตอร์บริหารงานห้องสมุด 2 เครื่อง สำหรับสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต 8 เครื่อง

การแบ่งสัดส่วนห้องสมุด ประกอบด้วย มุมหนังสือพระราชนิพนธ์ มุมค้นคว้าอ้างอิง มุมค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต มุมหนังสือ pop up มุมของเล่นเชิงสร้างสรรค์ และเวทีกิจกรรม โรงเรียนพยายามปรับปรุงห้องสมุดให้มีสีสันสวยงามสดใส โดยใช้เฟอร์นิเจอร์สมัยใหม่ มีรูปแบบแปลกตาเพื่อดึงดูดให้นักเรียนมาใช้บริการ ความเป็นกันเองของครูบรรณารักษ์ และยุวบรรณารักษ์ที่คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำอย่างเป็นมิตร การจัดหนังสือในรูปแบบต่าง ๆ ที่หยิบง่าย น่าสนใจ เน้นบรรยากาศที่สดใส สวยงาม สว่าง และสะดวกสบาย มีหนังสือหลากหลาย น่าสนใจ และสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ

ภาพประกอบที่ 5 การจัดกิจกรรมภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง

การพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียนวัดบางหลวงประสบความสำเร็จ เริ่มจากผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลงห้องสมุดจากรูปแบบเดิม ๆ ให้เป็น ห้องสมุดที่ทันสมัย สีสันสดใส งดงาม มีบรรยากาศ สร้างความสนใจแก่ผู้มาใช้บริการห้องสมุด โดย ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นความสำคัญในการพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรทุกฝ่าย สร้างความเข้าใจให้กับ บุคลากร ให้เห็นร่วมกันว่าห้องสมุดเปรียบเสมือนหัวใจในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ที่เน้นหลักการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการ ทำให้การเรียนรู้เป็นเสมือนหนึ่งกิจวัตรประจำวัน ให้ นักเรียนซึมซับนิสัยรักการอ่าน ผ่านแรงดึงดูดของห้องสมุดที่มีสีสันสวยงาม สร้างบรรยากาศผ่อนคลาย พร้อมทั้งเชิญชวนผู้ปกครอง ศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน เข้ามามีส่วน ร่วมในการออกแบบและเสนอแนวคิดในการจัดมุมต่าง ๆ ภายในห้องสมุด รวมถึงการเป็นเจ้าภาพมอบ หนังสือให้ห้องสมุด

กำหนดกลยุทธ์รักการอ่าน เพื่อการเป็นห้องสมุดมีชีวิต ได้กำหนดกลยุทธ์ : สถานศึกษาดี โดยมี กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เช่น ยอดกวีคนเก่ง รักภาษาไทย สัปดาห์ห้องสมุด สายสัมพันธ์แม่ลูก สุขสันต์วันลอยกระทง ไครหนอ ต่อเติมเสริมแต่ง และกิจกรรมนิทานจานเดียว ที่ได้รับรางวัลโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการการอ่านที่เป็นวิถีปฏิบัติที่ดี (Good practice) ตามโครงการส่งเสริมนิสัย รักการอ่าน ประจำปีการศึกษา 2555 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 นอกจากนี้ทุกเช้าหลังเคารพธงชาติ และสวดมนต์หน้าเสาธง ห้องสมุดยังมีกิจกรรมสำนวนไทยน่ารู้ และ สนทนาภาษาอาเซียน โดยให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผลัดกันเป็นผู้นำเสนอในแต่ละวัน นอกจากนี้โรงเรียนวัดบางหลวงได้ปฏิรูปห้องสมุด และประสบความสำเร็จแล้ว ได้เปิดโอกาสให้โรงเรียน ในเขตอื่น ๆ ศึกษาดูงาน โดยปีการศึกษา 2555 มีโรงเรียนมาศึกษาดูงานห้องสมุด มากกว่า 60 โรงเรียน

นอกจากนี้โรงเรียนยังได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนเข้ามาใช้บริการห้องสมุด โดยจัดทำบัตรประจำตัวผู้ใช้ห้องสมุด เพื่อยืมหนังสือ หรือใช้คอมพิวเตอร์ ระหว่างเวลา 15.30-16.30 น. ตั้งแต่ วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ รวมทั้งขยายโอกาสให้นักเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ใช้บริการห้องสมุดเพื่อศึกษาหาความรู้อีกช่องทางหนึ่ง

ภาพประกอบที่ 6 บรรยากาศห้องสมุดมีชีวิตห้องสมุดโรงเรียนวัดบางหลวง

ความสำเร็จและความภาคภูมิใจ การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต และส่งเสริมการอ่านอย่างรูปธรรมกับนักเรียน และบุคลากรภายในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชน ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน คือ ปริมาณการเข้าใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้นทุกปี และเมื่อสอบถามนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนรู้สึกพึงพอใจบรรยากาศห้องสมุดมากที่สุด โดยเฉพาะมุมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงและเลือกใช้บริการตามความต้องการ หนังสือน่าอ่าน ตรงกับความต้องการ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างผลงานต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือเล่มเล็ก โครงการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากรในโรงเรียนใช้เวลาว่างในการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนมีโอกาสมาใช้บริการห้องสมุดโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลจากการพัฒนาห้องสมุดต่าง ๆ ได้แก่

- รางวัลห้องสมุดต้นแบบมีชีวิตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
- รางวัลโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการการอ่านที่เป็นวิธีปฏิบัติที่ดี (Good practice)

ตามโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ประจำปี 2555 สพท. เขต 2

- ยูวบรรณารักษ์ ได้รับรางวัลเหรียญทองระดับเขตพื้นที่การศึกษา ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 61 ประจำปีการศึกษา 2554 ในกิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก

ห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน

ห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน ตั้งอยู่เลขที่ 321 ตำบลตะคร้ำเอน อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 มีครู/บุคลากรทางการศึกษารวมผู้บริหาร 31 คน นักเรียน 630 คน

การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมีครูบรรณารักษ์ 1 คน ครูช่วยงานห้องสมุด 1 คน และยุวบรรณารักษ์ 13 คน ห้องสมุดตั้งอยู่บริเวณชั้นล่างอาคารรุ่งโรจน์ชนกุล พื้นที่ 71 ตรม. หนังสือรวม 10,358 เล่ม และสื่ออื่นๆ เช่น วารสาร/นิตยสารที่มีการตอบรับเป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่อง หนังสือพิมพ์ วัสดุประกอบการเรียนรู้และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ 8 เครื่อง

ภาพประกอบที่ 7 ห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน

ความสำคัญของห้องสมุด

โรงเรียนให้ความสำคัญกับห้องสมุด โดยเฉพาะการสร้างบรรยากาศห้องสมุด การส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน โดยพัฒนาห้องสมุดในภาพลักษณ์ใหม่ ให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สามารถรองรับความต้องการเรียนรู้ของนักเรียนและผู้ใช้บริการ โดยมีสถานที่สะอาด สวยงาม สะดวกสบาย โปร่ง มีสื่อและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หลากหลายรูปแบบ อันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน เป็นศูนย์รวบรวมข้อมูลข่าวสารที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในด้านบุคลากร แผนงานสอดคล้องกับนโยบายในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
2. บริการหนังสือ สิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา
3. มีกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมีความหลากหลาย ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ

4. จัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและจิตใจ

5. จัดกิจกรรมส่งเสริมลักษณะนิสัยรักการอ่าน เน้นความช่วยเหลือ ให้บริการการอ่าน การค้นคว้า การสืบค้นข้อมูล ให้นักเรียนเกิดความสุข ความเพลิดเพลิน รวมทั้งมีวิจรรย์ญาณในการอ่าน

6. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง บรรณารักษ์ห้องสมุดอื่น ๆ และชุมชน ให้ความร่วมมือในการสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต

ภาพประกอบที่ 8 บรรยากาศภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

โรงเรียนจัดโครงการส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ห้องสมุดเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้กับนักเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนทั้งด้านการอ่าน ฟัง ดู พูดยื่น และตั้งคำถาม รวมทั้งสามารถสรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง ดู และสื่อสารโดยพูดหรือเขียนตามความคิดของตนได้ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ประกอบด้วย

1. ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสาระการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังนี้
  - 1.1 ชั้นชั้นปฐมวัย กิจกรรมสนุกสนันต์กับนิทาน
  - 1.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 กิจกรรมเก็บดอกไม้
  - 1.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 กิจกรรมเก็บดอกไม้
  - 1.4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 กิจกรรมซื้อผลไม้
  - 1.5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 กิจกรรมนักข่าวน้อย
  - 1.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 กิจกรรมภาษาไทยแสนสนุก
  - 1.7 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 กิจกรรม Vocal English
  - 1.8 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 กิจกรรมภาษาน่ารู้
  - 1.9 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 กิจกรรมเรื่องนี้ต้องขยาย

1.10	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1	กิจกรรมแผนภาพความคิด...พิชิตเรื่องราว
1.11	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2	กิจกรรมแผนภาพความคิด...พิชิตเรื่องราว
1.12	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1	กิจกรรมนักวิเคราะห์ข่าวรุ่นเยาว์
1.13	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2	กิจกรรมนักวิเคราะห์ข่าวรุ่นเยาว์
1.14	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1	กิจกรรมหนังสือในดวงใจ
1.15	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2	กิจกรรม New Kid
1.16	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1	กิจกรรมเพลงโปรดในดวงใจ
1.17	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2	กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
1.18	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1	กิจกรรมคนค้นข่าว ICT
1.19	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2	กิจกรรมสืบ...ค้น...หา...แจ้ง...ข่าว

ภาพประกอบที่ 9 กิจกรรมภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดตะคร้ำเอน

2. ประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ดังนี้

- 2.1 กิจกรรมวางทูกงานอ่านทุกคน กำหนดให้นักเรียนอ่านหนังสือที่สนใจแล้วบันทึกการอ่านเสนอต่อครูประจำชั้นทุกวัน
- 2.2 กิจกรรมการเล่านิทาน ยุวบรรณารักษ์เล่านิทานเสียงตามสาย สัปดาห์ละครั้ง ในช่วงพักกลางวัน
- 2.3 กิจกรรมการแนะนำหนังสือใหม่ โดยจัดมุมแนะนำหนังสือใหม่ ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายให้นักเรียนทราบอย่างสม่ำเสมอ
- 2.4 กิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือ นักเรียนอ่านหนังสือที่สนใจแล้วเล่าเรื่องให้เพื่อนๆ ฟัง และนำไปบันทึกเพื่อแลกเปลี่ยนกันอ่านอีกครั้ง แล้วเสนอต่อครูประจำชั้นทุกสัปดาห์
- 2.5 กิจกรรมตอบปัญหาจากหนังสือ ห้องสมุดจัดทำป้ายนิเทศหาปัญหาทุกสัปดาห์
- 2.6 กิจกรรมการจัดนิทรรศการห้องสมุด จัดนิทรรศการสัปดาห์ห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรม

2.7 กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดจัดตะกร้าหนังสือ วางตามศาลา ห้องสมุดเคลื่อนที่ รมไม่ในบริเวณโรงเรียน เพื่อให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มาติดต่อโรงเรียนใช้เวลาว่างระหว่างรอ คอย ทำให้สามารถศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ตามที่สนใจ

2.8 กิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการ ห้องสมุดร่วมกับงานวิชาการจัดการประกวด/แข่งขัน ทักษะ ในวันสำคัญต่าง ๆ เข้าร่วมประกวด/แข่งขันทักษะด้านต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.9 กิจกรรมพัฒนาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ ห้องสมุดเข้าร่วมโครงการห้องสมุดมีชีวิต ต้นแบบในโรงเรียนฯ รวมทั้งจัดระบบเทคโนโลยีในการบริหารและบริการให้สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย

2.10 กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ นำไปบันทึก/เล่าให้ผู้ปกครองฟังและร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.11 กิจกรรมรวมใจเด็กไทยรักการอ่าน ครูให้นักเรียนทำบันทึกการอ่านในเรื่องที่สนใจ

2.12 กิจกรรมเรียนรู้จากป้ายนิเทศ โรงเรียนจัดทำป้ายนิเทศตามช่วงชั้น และให้นักเรียนแต่ละห้องเรียนนำความรู้หรือเรื่องที่น่าสนใจมาจัดทำป้ายนิเทศ บริเวณหน้าห้องเรียนและบริเวณต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดทำไว้ ห้องสมุดจัดป้ายนิเทศความรู้ต่างๆ และนำเสนอผลงานของนักเรียนหน้าห้องสมุด

2.13 กิจกรรมการสืบค้นแหล่งเรียนรู้ทางเทคโนโลยี ห้องสมุดให้บริการสืบค้นข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต และ e-BOOK รายวิชาต่าง ๆ

2.14 กิจกรรมภาษาไทย – ภาษาอังกฤษวันละคำ นักเรียนนำคำที่น่าสนใจมาอ่านเสียงตาม สายในช่วงพักกลางวัน ทุกวัน วันละ 1 คำ

2.15 กิจกรรมเสียงตามสาย นักเรียนเขียนคำ/ข้อความ/วลี/คำประพันธ์ประเภทต่างๆ ตาม ระดับความรู้ความสามารถตามวาระต่างๆ แล้วนำมาอ่านเสียงตามสายในช่วงพักกลางวันและติดข้อความ แสดงผลงานในห้องเรียนหรือหน้าห้องสมุด

ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

การดำเนินงานห้องสมุดประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. **ผู้บริหาร คณะกรรมการบริการงานห้องสมุด คณะกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง** อื่นๆ ร่วมกันวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

2. **ผู้บริหารจัดบริการห้องสมุดสำหรับชุมชนเพื่อพัฒนาตนเอง และร่วมพัฒนาห้องสมุด** โดยให้ชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารงานห้องสมุด เป็นการสร้างเครือข่ายการอ่านทั้งในและนอกโรงเรียน

3. **บรรณารักษ์ต้องมีความสามารถ และความรับผิดชอบ** ในการดำเนินงานค่อนข้างสูง ในการทำให้ห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนการเรียนการสอน เป็นศูนย์การเรียนรู้และบริการแก่นักเรียนและชุมชน โดยห้องสมุดได้ดำเนินงานตามองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ซึ่งแบ่งเป็น 4 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร

หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู

หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ

4. ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ได้แก่

4.1 ส่งเสริมและใช้บริการห้องสมุดโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4.2 มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการของห้องสมุด

4.3 ส่งเสริมงานบริการห้องสมุดสู่ชุมชน โดยเปิดบริการสำหรับชุมชนเข้าใช้ได้ตลอดเวลา

4.4 ปลุกฝังนิสัยรักการอ่าน โดยร่วมกันอ่านหนังสือที่นักเรียนยืมกลับไปอ่านที่บ้าน

4.5 ร่วมจัดกิจกรรมงานมหกรรมวิชาการทุกปี เพื่อแสดงผลงานของนักเรียน เป็นการรายงาน

ความก้าวหน้าต่อชุมชนและสังคม

5. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยบริจาคหนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ หรืองบประมาณจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด

6. หน่วยงานต้นสังกัดมีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยการจัดสรรซื้อหนังสือ

7. ร่วมสร้างเครือข่ายห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ผลแห่งความสำเร็จจากการพัฒนาห้องสมุด

1. สถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษา (ขนาดเล็ก) ประจำปี 2552

2. นักเรียนเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น ระดับประเทศ ประจำปี 2552

3. สถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา (ขนาดกลาง) ประจำปี 2553

4. โรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น ระดับประเทศ ประจำปี 2553

5. นักเรียนเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น ระดับประเทศ ประจำปี 2553

6. นักเรียนรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา (ขนาดกลาง) ประจำปี 2554

7. นักเรียนรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษา (ขนาดเล็ก) ประจำปี 2554

8. โรงเรียนได้รับรางวัล ได้แก่ รางวัลจากการประกวดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียน , รางวัลโรงเรียนรักการอ่านดีเด่น , รางวัลผู้บริหารรักการอ่านดีเด่น , รางวัลครูรักการอ่านดีเด่น รางวัลนักเรียนรักการอ่านดีเด่น จาก สพป. กาญจนบุรี เขต 2

9. ผู้บริหารและครูบรรณารักษ์เป็นวิทยากรด้านการพัฒนาคุณภาพห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

10. ขุบบรรณารักษ์เป็นที่เลื่องในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับประเทศ

ห้องสมุดโรงเรียนร่มเกล้า

ห้องสมุดโรงเรียนร่มเกล้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ตั้งอยู่หมู่ 8 ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ให้บริการแก่นักเรียนตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนนักเรียน 556 คน มีครูและผู้บริหารโรงเรียน รวม 27 คน ครูบรรณารักษ์ 1 คน ครูช่วยงานห้องสมุด 2 คน นักเรียนยุวบรรณารักษ์ช่วยงานห้องสมุด 10 คน

ห้องสมุดมีขนาด 300 ตารางเมตร ตั้งอยู่ชั้นล่างของอาคารเรียน มีหนังสือ 6,979 เล่ม นอกจากนี้ยังมี CD-ROM 48 แผ่น VCD 143 แผ่น DVD 69 แผ่น แผ่นที่โลก 3 ชุด ลูกโลก 2 ลูก เครื่องฉายสไลด์ 2 ตัว โทรทัศน์ 1 เครื่อง เครื่องเล่น CD 1 เครื่อง และคอมพิวเตอร์สำหรับบริหารงานห้องสมุด จำนวน 3 เครื่อง คอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นข้อมูล 4 เครื่อง

ห้องสมุดโรงเรียนร่มเกล้า ก่อตั้งขึ้นในพ.ศ.2522 พร้อมกับการก่อตั้งโรงเรียน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม จนทำให้ประสบผลสำเร็จ เริ่มตั้งแต่การก่อตั้ง โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชประสงค์ให้สร้างขึ้น เป็นอาคารกึ่งถาวร มีพื้นที่ 64 ตารางเมตร ต่อมา พ.ศ.2539 อาคารดังกล่าวชำรุดทรุดโทรม จึงย้ายมาอยู่ที่อาคารเรียน พื้นที่ 110 ตารางเมตร ต่อมาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2542 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณปรับปรุงจากสมาคมนักเรียนทุนบริติชเคาน์ซิล 69,000 บาท เพื่อปรับปรุงห้องสมุด ต่อมาเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2546 โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการ “มติชน 25 ปี ระดมทุนหาหนังสือดีให้ห้องสมุดโรงเรียน” โดยการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์มติชน มูลนิธิ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ และกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ รวม 100,000 บาท เพื่อพัฒนาห้องสมุด ต่อมา พ.ศ.2533 ห้องสมุดโรงเรียนได้รับคัดเลือกจาก สพฐ. เข้าร่วมโครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยสำนักวิชาการ และสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK PARK) สนับสนุนงบประมาณพัฒนาห้องสมุด รวมทั้งพัฒนาบุคลากร ทำให้ห้องสมุดเป็นมาตรฐาน สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียนและชุมชน ปัจจุบันห้องสมุดมีพื้นที่ใช้สอย 300 ตารางเมตร ประกอบด้วย มุมอาเซียน มุมเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดเสียง มุมสืบค้น ห้องสมุดนอนอ่าน รวมทั้งห้องสมุดในสวน

ภาพประกอบที่ 10 ห้องสมุดในสวนโรงเรียนร่มเกล้า

วิสัยทัศน์ห้องสมุดโรงเรียนร่วมเกล้า คือ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่มีชีวิต มุ่งมั่นบริการทุกฝ่าย พัฒนาสู่มาตรฐาน เน้นการมีส่วนร่วม

การพัฒนาห้องสมุด โรงเรียนร่วมเกล้าเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร โรงเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ทั้งในด้านการให้บริการ การบริหารจัดการห้องสมุด การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดโดยมีส่วนร่วมในการเสนอรายชื่อหนังสือที่ต้องการ การจัดหา/บริจาคหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ให้ห้องสมุด เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด ทั้งบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในส่วน of นักเรียนนั้นนอกจากเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแล้วยังมีบรรณารักษ์น้อยช่วยงานห้องสมุดด้วย

กำหนดกลยุทธ์ โรงเรียนได้กำหนดกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ แผนปฏิบัติงานประจำปี ที่สอดคล้องกับนโยบายห้องสมุด 3 ดี ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานตามกระบวนการขั้นตอน PDCA (Plan DO Check Action) โดยมีการนิเทศ กำกับติดตามงาน รวมถึงการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งเผยแพร่ผลการดำเนินงานสู่สาธารณชนได้รับทราบ รวมทั้งนำผลการประเมิน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาพัฒนาในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องห้องสมุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่การดำเนินงานห้องสมุด สอดรับกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ห้องสมุดจัดพื้นที่และมุมต่างๆ เพื่อตอบสนองแก่ผู้ให้บริการ ได้แก่ มุมเฉลิมพระเกียรติ มุมอาเซียน มุมสืบค้น ห้องสมุดเสียง ห้องสมุดนอนอ่าน (สำหรับเด็กๆ นั่งนอนอ่านได้) รวมทั้งจัดทำห้องสมุดในสวนเพิ่มเติมด้านนอกห้องสมุดเพื่อขยายพื้นที่การใช้สอย และใช้ประโยชน์จากความร่มรื่นของต้นไม้ดอกไม้ประดับ ในส่วนของบรรยากาศและสีสนในในห้องสมุด ช่วยสร้างบรรยากาศการอ่านและการเรียนรู้และดึงดูดความสนใจ of นักเรียน นอกจากนี้ยังจัดเบาะรองนั่งสีสนสดใสสำหรับนักเรียนนั่งนอนอ่าน โดยหุ้มพนักเก้าอี้ด้วยผ้าสีสนสดใส และนำของตกแต่ง เช่น ตุ๊กตาไม้เป็นรูปเด็กอ่านหนังสือ มาประดับในห้องสมุด เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 11 มุมต่างๆ ในห้องสมุดโรงเรียนร่วมเกล้า

ความสำเร็จและความภาคภูมิใจ

การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เห็นความสำคัญของห้องสมุด และความมุ่งมั่นตั้งใจจริงในการพัฒนาห้องสมุด การค้นคว้าข้อมูล ข่าวสารของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืนแก่นักเรียน ซึ่งจะส่งผลทำให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนต้องเน้นความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด ทำให้บุคลากรในโรงเรียนทุกคนตระหนักการส่งเสริมการอ่านและการพัฒนาห้องสมุดไม่ใช่หน้าที่ของครู บรรณารักษ์แต่เพียงผู้เดียวแต่เป็นหน้าที่ของครูทุกคน ซึ่งโรงเรียนมีผลงานเป็นที่ภาคภูมิใจ ได้แก่

1. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 90
2. นักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องร้อยละ 90 เข้ามาขืมหนังสือ
3. นักเรียน ครู ชุมชน เข้ามาใช้บริการในห้องสมุดอยู่เสมอ
4. รางวัลชนะเลิศ การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พ.ศ.2553-2555
5. รางวัลห้องสมุดยอดเยี่ยม ประเภทโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พ.ศ. 2554
6. รางวัลชนะเลิศ กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (Good Practice) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พ.ศ. 2554
7. รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดการเขียนเรียงความ 3 D ระดับมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พ.ศ. 2554
8. รางวัลห้องสมุดต้นแบบมีชีวิตในโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี สำนักวิชาการและมาตรฐานการเรียนรู้ ร่วมกับ TK PARK
9. รางวัลชมเชย การเขียนเรียงความ โครงการสานฝันวัยใส จังหวัดสระแก้ว มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรมตติณสุตานนท์ พ.ศ.2553
10. รางวัลชนะเลิศโรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดีเด่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พ.ศ. 2554 - 2555
11. ผู้บริหาร โรงเรียน ได้รับคัดเลือกไปศึกษาดูงานด้านห้องสมุดและการส่งเสริมการอ่าน ณ ประเทศเกาหลี

ห้องสมุดโรงเรียนนารีนุกูล 2

ห้องสมุดโรงเรียนนารีนุกูล 2 ตั้งอยู่บนถนนชยางกูร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีครู/บุคลากรทางการศึกษารวมผู้บริหาร 40 คน นักเรียน 571

การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมีครูบรรณารักษ์ 1 คน ครูช่วยงานห้องสมุด 3 คน และยุวบรรณารักษ์ 40 คน ห้องสมุดตั้งอยู่บริเวณใต้ถุนอาคาร 216 ล. พื้นที่ 300 ตารางเมตร มีหนังสือรวม 16,218 เล่ม และสื่อซีดี 350 แผ่น คอมพิวเตอร์ห้องสมุดรวม 9 เครื่อง แบ่งเป็นใช้งานห้องสมุด 3 เครื่อง และสืบค้นข้อมูล 6 เครื่อง

ภาพประกอบที่ 13 ห้องสมุดมีชีวิตโรงเรียนนารีนุกูล 2

ความเป็นมา

จากการที่โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้าร่วมโครงการห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถือเป็นมงคลยิ่ง ทั้งยังเป็นพลังขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของโรงเรียนในการที่จะพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้กับนักเรียนที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญทั้งที่เป็นปัญหาหลักของชาติก็คือ เด็กไทยขาดทักษะในเรื่องการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียน สิ่งที่เป็นฐานปัญหาสำคัญก็คือการอ่านของเด็กไทย เพราะเป็นปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่การคิด วิเคราะห์ เขียนได้ อัตราการอ่านหนังสือต่อวันถือว่าต่ำมากจนน่าตกใจ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความก้าวหน้าพัฒนาจากการศึกษาถึงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการรักการอ่านของนักเรียนผนวกกับแนวคิดของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามโครงการฯ จึงเกิดเป็นแนวทางดำเนินการที่สำคัญนำสู่การปฏิบัติของโรงเรียน คือ

1) การพัฒนาห้องสมุด บรรยากาศที่ท้าทาย สวยงาม ทันสมัย น่าสนใจ นำเทคโนโลยีมาใช้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง แปลกตา จัดระบบเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ หนังสือทันสมัยตรงกับความสนใจของนักเรียน ต้องคำนึงเสมอว่าห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ต้องจูงใจนักเรียนให้เข้ามาใช้บริการ มีความสุขในการเข้ามาอยู่ในบรรยากาศของห้องสมุด

2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างครอบคลุม ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน นอกโรงเรียน โดยเฉพาะห้องสมุดต้องทำให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

3) การสร้างเครือข่าย นับเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งเพราะการพัฒนาที่สำคัญจะต้องเชื่อมโยงไปสู่หน่วยงานภายนอก ทั้งการรับบริการและให้บริการ อันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนา อีกทั้งยังเป็น การบริการหน่วยงานที่ขาดแคลน ซึ่งถือว่าการสร้างความเข้มแข็งของการต่อยอดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น การช่วยเหลือพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนขนาดเล็ก การให้คำแนะนำผู้เข้าศึกษาดูงานห้องสมุดโรงเรียนที่ต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน โดยเฉพาะบริหารและจัดการของห้องสมุด

4) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ให้เห็นประโยชน์ และคุณค่า ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ทำให้ได้เรียนรู้ ได้รับประโยชน์ไปพร้อม ๆ กัน

5) การต่อยอดด้วยกิจกรรมหนังสือเล่มเล็ก ผลผลิตจากการส่งเสริมการอ่าน เป็นการกำหนดแนวคิดเพื่อให้เกิดผลผลิตจากการส่งเสริมการอ่าน ด้วยกระบวนการจัดทำหนังสือเล่มเล็ก โดยนักเรียน ต้องใช้ประสบการณ์จากการอ่าน การสร้างจินตนาการ ความคิด และสามารถเขียนเชื่อมโยงข้อมูลได้ ที่สำคัญมีการขยายเป็นกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนให้นักเรียนทุกคนมีประสบการณ์และสามารถจัดทำได้ จึงอนุมานว่าผลงานที่เกิดขึ้นน่าจะบอกได้ว่านักเรียนมีการพัฒนาการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียนได้ อันจะส่งผลถึงคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

จากแนวทางการดำเนินการของโรงเรียนในการพัฒนารักการอ่านของนักเรียน รวมทั้งแนวคิดของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว ห้องสมุดได้วิเคราะห์และจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาห้องสมุด โดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินการ และงบประมาณที่ชัดเจน เพื่อสอดคล้องแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน โดยมีโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. โครงการพัฒนาห้องสมุด (Living library และ e-Library) โครงการเข้าค่ายเยาวชนคนรักหนังสือ โครงการอ่านสร้างสุข โครงการเข้าค่ายหนังสือเล่มเล็ก โครงการปรับปรุงห้องสมุด

2. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในห้องสมุด เช่น กิจกรรมกล่าวสุนทรพจน์ กิจกรรมอ่านนิทาน กิจกรรมอ่านทำนองเสนาะ กิจกรรมเสียงจากหนังสือ กิจกรรมเขียนเรียงความ กิจกรรมเขียนคำขวัญ กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก กิจกรรมคัดลายมือ กิจกรรมเปิดพจนานุกรม กิจกรรมอ่านฟังเสียง กิจกรรมโต้วาที กิจกรรมแปลงคำเป็นจำนวน กิจกรรมไปคำสำนวนไทย กิจกรรมอักษรซ่อนคำ เกม Star of Knowledge เกมคำคม เกมทาวเวอร์บล็อก แสดงการจัดทำสื่อ หนังสืออ่านไม่รู้จบ การ์ดสไลด์ Circle Book และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย

3. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านนอกห้องสมุด เช่น ดันไม้พุดได้ เป็นการจัดป้ายความรู้ คำสอน ต่างๆ ติดไว้ตามสวนป่า เพื่อให้ให้นักเรียนได้อ่าน กิจกรรมรักการอ่าน ที่จัดขึ้นในตอนเช้าก่อนเข้าเรียน คาบแรกหรือหากไม่มีเวลาก็ใช้เวลาว่างในการอ่านแล้วบันทึกการอ่าน ซึ่งทำกันทั้งโรงเรียน

4. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในชุมชน เป็นการจัดให้บริการเชิงรุก เช่น จัดกิจกรรมกระเป๋าหนังสือสู่ชุมชนเพื่อนำหนังสือหรือสื่อส่งเสริมการอ่านอื่นๆ ไปให้บริการกับชุมชนเพื่อให้บุคคลในชุมชนเห็นความสำคัญของการอ่านมากยิ่งขึ้น และยังอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลในชุมชน ให้ได้รับทราบข่าวสาร ได้อ่านหนังสือ โดยไม่ต้องเดินทางไกลมาถึงโรงเรียน จัดทำโครงการเสียงจากหนังสือ โดยให้นักเรียนจัดรายการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ อ่านข่าว อ่านหนังสือ ที่สถานีวิทยุ ศูนย์ข่าวประจำหมู่บ้าน ในช่วงวันหยุด เพื่อแนะนำข่าวสารที่ทันเหตุการณ์และหนังสือที่น่าสนใจ หนังสือที่นักเรียนจัดทำขึ้น (หนังสือเล่มเล็ก) ไปให้ผู้ปกครองอ่านในช่วงออกเยี่ยมบ้านผู้ปกครอง รวมทั้งการจัดทำกิจกรรมครอบครัวสร้างสุข ปลูกปัญญา โดยให้นักเรียนนำหนังสือไปให้ผู้ปกครองอ่านที่บ้าน แล้วบันทึกการอ่านร่วมกัน เป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านและสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งทุกกิจกรรมที่ทำได้ได้รับความร่วมมือและความสนใจจากชุมชน ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญเรื่องของการอ่านมากยิ่งขึ้น

5. การช่วยเหลือห้องสมุดโรงเรียนที่ขาดแคลน การดูแลช่วยเหลือโรงเรียนอื่นที่ขาดแคลน โดยบริจาคหนังสือ ใ้ะอ่านหนังสือ คิดตั้งโปรแกรมห้องสมุด โรงเรียน คิดตั้งโปรแกรมนับจำนวนผู้ใช้ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่พัฒนาภายในโรงเรียน แนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนต่างๆ ที่มาศึกษาดูงานที่โรงเรียน เป็นพี่เลี้ยงเตรียมการประเมินโรงเรียนในฝัน เผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ยูบรบรรณารักษ์จัดทำขึ้นไปให้โรงเรียนอื่น ๆ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแก่โรงเรียนอื่นและชุมชน

6. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนเครือข่าย ภายใต้กิจกรรม “คาราวานตัวหนอน สัจจะสร้างสุข” ที่ยูบรบรรณารักษ์นำกิจกรรมต่าง ๆ ไปเผยแพร่ จัดนิทรรศการหนังสือ จัดทำสื่อส่งเสริมการอ่าน ฝึกเล่านิทาน ฝึกทำหนังสือเล่มเล็ก จัดป้ายนิเทศและอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างสูง เป็นประโยชน์ต่อผู้จัดกิจกรรม คือ เป็นผู้มีจิตอาสา ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น การถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ ทำให้เกิดนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น อันจะนำสิ่งที่ได้รับไปต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้นต่อไป

ปัจจัยที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

ผลจากการกำหนดการส่งเสริมการอ่านเป็นนโยบายสำคัญ และมีโอกาสเข้าร่วมโครงการห้องสมุดมีชีวิต นอกจากจะส่งผลให้เกิดคุณภาพการเรียนรู้กับนักเรียนอย่างชัดเจนแล้ว ยังส่งผลให้

โรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน ได้รับรางวัลในระดับประเทศอย่างมากมาย เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่องปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เนื่องมาจากความร่วมมือร่วมใจของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญ ให้การดูแลสนับสนุน และเป็นທີ່ปรึกษา เป็นขวัญและกำลังใจอย่างใกล้ชิด กระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญของห้องสมุด คณะครูทุกคนที่เป็นคณะทำงาน มีความตั้งใจมุ่งมั่น ร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ **ครูบรรณารักษ์**มุ่งมั่นในการทำงาน จัดโครงการที่เหมาะสม จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลายร่วมกับยุวบรรณารักษ์ ที่มีความขยัน อดทน เสียสละ เรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ **ยุวบรรณารักษ์** มีความรับผิดชอบสูงและมีนิสัยรักการอ่าน มีความสามารถในการจัดกิจกรรมร่วมกับครูบรรณารักษ์ มีความมุ่งมั่น เสียสละ อดทน มีจิตสาธารณะ นักเรียนทุกคนในโรงเรียน ได้ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นอย่างดี มีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น **ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและองค์กรท้องถิ่น** เห็นความสำคัญและสนับสนุนในการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต โดยสนับสนุนทั้งกำลังใจ กำลังกาย กำลังทรัพย์ ส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือในระหว่างชุมชน **บุคลากรในระดับเขตพื้นที่** ที่เกี่ยวข้องได้สนับสนุน ให้กำลังใจ ในการพัฒนาห้องสมุด และประชาสัมพันธ์ อย่างอย่างสม่ำเสมอ

ด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกภาคส่วน ทำให้ห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบในโรงเรียน เพื่อเฉลิมพระเกียรติ 55 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ของโรงเรียนนารีอนุกุล 2 ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม ทั้งคุณภาพและกายภาพ นับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของโรงเรียน

ผลแห่งความสำเร็จจากการพัฒนาห้องสมุด

ห้องสมุดโรงเรียนนารีอนุกุล 2 ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ห้องสมุดมีบรรยากาศดี มีหนังสือดี มีกิจกรรมหลากหลายตลอดปี นักเรียนกระตือรือร้นในการอ่านมากขึ้น ยุวบรรณารักษ์ ยุวทูตการอ่าน ผู้จัดกิจกรรม รวมทั้งผู้เข้าร่วมกิจกรรม ต่างก็ได้รับความรู้ ได้พัฒนาตนเอง ทำให้เป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน มีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ กล้าแสดงออกมากขึ้น มีความมั่นใจ รู้วิธีการนำเสนองาน รู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าเป็นผู้รับ ได้รับการยอมรับในโรงเรียนและชุมชนทั้งด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดทำสื่อส่งเสริมการอ่าน เป็นวิทยากรร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ร่วมจัดกิจกรรมยุวบรรณารักษ์กับ สพฐ. เป็นตัวแทนเข้าแข่งขันกิจกรรมจนได้รับรางวัลมากมาย เช่น การเล่านิทาน การบรรยายธรรม การแข่งขันหนังสือเล่มเล็ก การแข่งกล่าวสุนทรพจน์ ฯลฯ และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการยกย่องจากเขตพื้นที่ ให้เป็นต้นแบบห้องสมุดมีชีวิต

จากการที่โรงเรียนนำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเข้าสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทและร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น อีกทั้งได้รับการยอมรับจากสื่อมวลชน อาทิ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ลงบทความยกย่องชมเชยห้องสมุด โรงเรียนนารีอนุกุล 2 ในคอลัมน์ส่องกล้องมองการศึกษา เป็นต้น

รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ

1. ผลงานครูบรรณารักษ์

- 1.1 รางวัล หนึ่งแสนครูดี จากคุรุสภา ประจำปี 2554
- 1.2 รางวัลครูสอนดี สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน ประจำปี 2555
- 1.3 รางวัลศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ประจำปี 2555 โครงการผู้ทำความดีเพื่อสังคม ด้านพัฒนาห้องสมุด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยโดยมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 1.4 รางวัลครูผู้สอนดีเด่น จากคุรุสภา ปี 2555
- 1.5 ได้รับคัดเลือกจาก สพฐ. ศึกษาคุณงานด้านส่งเสริมการอ่าน ประเทศญี่ปุ่น ปีการศึกษา 2555

2. ผลงานนักเรียน

- 2.1 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันหนังสือเล่มเล็ก หนึ่งเล่มหนึ่งรัก เฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี 2554 ระดับชาติ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย - รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 การแข่งขันหนังสือเล่มเล็กระดับชาติ งานศิลปหัตถกรรม ปีการศึกษา 2554 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2.2 รางวัลเหรียญเงินการแข่งขันหนังสือเล่มเล็กระดับชาติ งานศิลปหัตถกรรม ปีการศึกษา 2554 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 2.3 รางวัลชมเชยการแข่งขันอ่านฟังเสียง ระดับชาติ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554
- 2.4 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 และรางวัลดีเด่นเฉพาะด้าน ด้านการจัดทำรูปเล่ม การแข่งขันหนังสือเพิ่มพูนความรู้จากสารานุกรม ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554
- 2.5 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันคำคม ระดับเขต ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายงานศิลปหัตถกรรมระดับชาติ ปีการศึกษา 2555
- 2.6 รางวัลชนะเลิศการแข่งขันหนังสือเล่มเล็ก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น งานศิลปหัตถกรรมระดับชาติ ปีการศึกษา 2555
- 2.7 รางวัลชนะเลิศโครงการอ่านสร้างสุขในโรงเรียนและสถานศึกษา ปีการศึกษา 2555
- 2.8 รางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศขบวนการอ่าน ปีการศึกษา 2555
- 2.9 ได้รับการรับรองให้ผ่านการประเมินโรงเรียนในฝันรุ่นที่ 3 (โรงเรียนดีประจำอำเภอ)

ประสบการณ์สู่ความสำเร็จ “ห้องสมุดมีชีวิต” อุทยานการเรียนรู้

นางสาวทัศนีย์ จันอินทร์

เกือบ 1 ทศวรรษแล้วที่แนวคิด “ห้องสมุดมีชีวิต” แพร่หลายอย่างกว้างขวางในวงการบรรณารักษ์และการศึกษาไทย ห้องสมุดทั่วประเทศทั้งระดับ โรงเรียน ชุมชน และจังหวัด ได้เกิดความตื่นตัวที่จะปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์แบบเดิมๆ ที่เต็มไปด้วยกฎระเบียบ เงียบขรึม ไร้ชีวิตชีวา ให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสามารถกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเกิดนิสัยรักการอ่านและสามารถจุประกายในการต่อยอดความรู้เพิ่มเติม

กล่าวได้ว่า กระแสความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากการก่อตั้งอุทยานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นต้นแบบของห้องสมุดมีชีวิต มีพันธกิจสำคัญในการสังเคราะห์และขยายองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต เพื่อให้สังคมไทยเต็มไปด้วยพื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ และกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ด้วยการดำเนินงานเสมือนเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่กว่า 8 ปี อุทยานการเรียนรู้จึงได้กลั่นกรองประสบการณ์ ทั้งในด้านการออกแบบพื้นที่ทางกายภาพ สาระ/กิจกรรม/การบริการ และการบริหาร เพื่อบอกเล่าหนทางแห่งความสำเร็จว่า กว่าจะมาเป็นต้นแบบ “ห้องสมุดมีชีวิต” ได้นั้น มีแนวคิดและแนวทางการทำงานอย่างไร กฎเกณฑ์ช่วยไขไปสู่ความสำเร็จคืออะไร และยังมีความท้าทายใดบ้างที่รออยู่ข้างหน้า

ภาพประกอบที่ 14 ศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติจอร์จ ปอมปีดู ประเทศฝรั่งเศส และหอสมุดแห่งชาติ ประเทศสิงคโปร์ หนึ่งในแรงบันดาลใจสำคัญในการจัดทำอุทยานการเรียนรู้

ก่อสร้างสร้างความคิด ตอบโจทย์ของสังคมไทย

อุทยานการเรียนรู้ก่อตั้งขึ้นเพื่อตอบโจทย์และแก้ไขปัญหาสำคัญของสังคมไทยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ อุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคนคือระบบการศึกษาไทยและการเรียนการสอนที่ยังไม่เอื้ออำนวยให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น กล้าคิด กล้าทำ เยาวชนและผู้ใหญ่ ยังมีอัตราการอ่านหนังสือต่ำ เพราะไม่ได้รับการปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านและใช้ห้องสมุด รวมทั้งภาพลักษณ์ของห้องสมุดที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการ

อุทยานการเรียนรู้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ให้กับสังคมไทย โดยเน้นการปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การคิด การแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบรรยากาศการเรียนรู้สร้างสรรค์ ทันสมัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

แรงบันดาลใจสำคัญในการจัดทำอุทยานการเรียนรู้ มาจากห้องสมุดที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติจอร์จ ปอมปีดู ของประเทศฝรั่งเศส ที่หลายภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการอ่านและการพัฒนาห้องสมุด และห้องสมุดของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์การค้า มีระบบการบริหารจัดการแบบเอกชน จากนั้นได้ประยุกต์ประสบการณ์และวิธีการจากนานาประเทศมาปรับใช้ในกรอบเงื่อนไขและความต้องการของสังคมไทย

ภาพประกอบที่ 15 พื้นที่ภายในห้องสมุดมีชีวิต อุทยานการเรียนรู้
ที่ออกแบบให้มีบรรยากาศผ่อนคลาย และรองรับกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ภารกิจห้องสมุดมีชีวิต

คนส่วนใหญ่มักรู้จักอุทยานการเรียนรู้ในฐานะที่เป็นห้องสมุด แต่แท้จริงแล้วอุทยานการเรียนรู้ยังดำเนินการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้อีกหลายด้าน ทั้งด้านการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมการอ่าน การสร้างสรรค์เนื้อหาสาระ การวิจัยและงานวิชาการ การขับเคลื่อนนโยบายด้านการอ่าน และการขยายเครือข่ายห้องสมุดมีชีวิต

ห้องสมุดไร้พรมแดน

“ห้องสมุดมีชีวิต” ของอุทยานการเรียนรู้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่มีภาพลักษณ์ทันสมัย สวยงาม สะอาดตา มีความเป็นมิตร และชวนให้เกิดพลังสร้างสรรค์ จุดเน้นสำคัญคือการสลายเส้นแบ่งพรมแดนระหว่างห้องสมุด ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์เทคโนโลยี ทำให้การอ่านและการเรียนรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่แยกขาดออกจากกัน พื้นที่ภายในอุทยานการเรียนรู้จึงผสมผสานกระบวนการเรียนรู้ด้วยสื่อ หนังสือ คนตรี มัลติมีเดีย และกิจกรรมสร้างสรรค์ไว้อย่างกลมกลืน

หนังสือที่ให้บริการในห้องสมุดมีจำนวนมากกว่าแสนเล่ม มีหลากหลายประเภท และมีความทันสมัย ทันสมัย หนังสือที่มีเนื้อหาเฉพาะทางจะถูกจัดแบ่งพื้นที่การอ่านไว้โดยเฉพาะเพื่อความสะดวกในการค้นคว้า เช่น หนังสือด้านการสร้างสรรค์และการออกแบบที่ให้บริการในห้อง Mind Room หนังสือด้านเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ที่ห้องสมุดไอที และ หนังสือด้านดนตรีไทยและดนตรีสากลในห้องสมุดดนตรี นอกจากนี้ยังมีการให้บริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ e-library รวมทั้ง e-content และ online-activity อีกมากมายที่นำเสนอผ่านทางเว็บไซต์อีกด้วย

จุดเด่นสำคัญอีกประการหนึ่งของห้องสมุดมีชีวิตคือกระบวนการคัดสรรหนังสือเพื่อให้บริการ อุทยานการเรียนรู้มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานเกี่ยวกับหนังสือ เช่น อาจารย์จากภาควิชาวรรณกรรมเยาวชน ผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์การคัดเลือกหนังสือ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการแนะนำหนังสือที่ต้องการอ่าน กระบวนการจัดซื้อหนังสือจะมีความยืดหยุ่นมาก กล่าวคือไม่ได้สั่งซื้อหนังสือเป็นรายปีดังเช่นห้องสมุดโดยทั่วไป แต่สั่งซื้อหนังสือเป็นรายเดือน บรรณารักษ์สามารถไปเลือกหาหนังสือโดยตรงจากร้านจำหน่ายหนังสือหรือตามมหกรรมหนังสือใหญ่ๆ เช่น งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และงานมหกรรมหนังสือเพื่อเด็ก เมื่อซื้อหาหนังสือมาแล้วก็ให้ความใส่ใจกับขั้นตอนการนำหนังสือเข้าสู่ระบบอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริการได้อ่านหนังสือที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในห้องตลาด

อย่างไรก็ตาม ยังมีความรู้ภูมิศาสตร์ที่ผู้อ่านอยู่ภายนอกพื้นที่ห้องสมุด อุทยานการเรียนรู้จึงให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการวางระบบโครงข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อสนับสนุนให้ผู้บริการได้เชื่อมต่อกับโลกข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หัวใจสำคัญที่จะช่วยเติม “ชีวิต” ให้กับห้องสมุดก็คือกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ การเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน ตรงกับความสนใจและความถนัด จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วม

กิจกรรมเกิดความต้องการค้นคว้าต่อขอความรู้ด้วยตนเอง ห้องสมุดมีชีวิตจึงจะต้องเลือกสรรหนังสือที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่จัดขึ้น และจัดวางในตู้หนังสือที่สะดวก

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจะพิจารณาตามความเหมาะสมของช่วงเวลาและวันสำคัญในขณะนั้น เช่น วันที่ 2 เมษายนซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และยังถือเป็นวันอนุรักษ์มรดกไทย อุทยานการเรียนรู้ก็จะจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหัวข้อมรดกไทย มรดกโลก หรือในปัจจุบันที่โลกกำลังเผชิญกับวิกฤตสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ ประเด็นนี้ก็จะถูกหยิบยกขึ้นมาจัดกิจกรรมให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ด้วย เป็นต้น

นอกจากนี้กิจกรรมเด่นของทุกปีก็ยังมี **ทีเคแจ๊สเกิด** ที่เป็นการบ่มเพาะทักษะอาชีพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เยาวชนนักเขียน เยาวชนคนดนตรี เยาวชนคนรักหนังสือ และเยาวชนนักการตลาด โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและพัฒนาทักษะที่เข้มข้นจากผู้เชี่ยวชาญแขนงต่างๆ เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพและได้ส่งผลงานเข้าประกวดในเวทีระดับต่างๆ ต่อไป โครงการจากงานวิจัยสู่อุทยานการเรียนรู้ซึ่งร่วมมือกับ สกว. ในการนำความรู้จากงานวิจัยมาจัดทำเป็นนิทรรศการและกิจกรรมที่ให้เยาวชนได้ทดลองปฏิบัติจริง โครงการลับสมองประลองปัญญาสรรหาหนูน้อยเล่านิทาน และกิจกรรมอบรมคอมพิวเตอร์แขนงต่างๆ เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 16 เกมอยุธยา และไดโน ไดโน... ผจญภัยโลกไดโนเสาร์
ซึ่งได้รับรางวัลด้านการพัฒนาซอฟต์แวร์จากเวทีระดับชาติหลายรางวัล

สร้างสรรค์เนื้อหาสาระ

นอกเหนือจากภารกิจด้านการให้บริการห้องสมุดและการจัดกิจกรรมแล้ว ภาระงานเบื้องหลังที่สำคัญยิ่งอีกงานหนึ่งของอุทยานการเรียนรู้ก็คือการสร้างสรรค์เนื้อหาสาระที่มีคุณค่าให้กับสังคม ซึ่งเกิดจากความตระหนักว่า การที่จะให้เด็กรักการอ่านการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีหนังสือหรือเนื้อหาสาระที่ดี ๆ

ให้เด็กได้ศึกษา และมีสื่อการเรียนรู้ที่น่าตื่นตาตื่นใจอย่างเพียงพอ

อุทยานการเรียนรู้ได้คัดสรรเนื้อหาสาระที่มีคุณค่าหลายประเภท โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรที่เป็นคลังความรู้ที่สำคัญของชาติ อาทิ สำนักหอสมุดแห่งชาติ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ฯลฯ เพื่อร่วมกันนำข้อมูลความรู้ที่มีอยู่มาต่อยอดและพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้มีสีสัน เหมาะสมกับยุคสมัยและน่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

เนื้อหาสาระที่โดดเด่น ได้แก่ โครงการชุมชนทรัพย์ของแผ่นดิน ที่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งเดียวในโลกที่ได้มีการนำเอกสาร โบราณและหนังสือหายาก บางเล่มมีอายุนับร้อยปี มานำเสนอใหม่ในรูปแบบหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม และนำเสนอด้วยมัลติมีเดียที่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเพลิดเพลินสนุกสนาน และยังมี ห้องสมุดดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ ที่รวบรวมข้อมูล ภาพเสียงเพลง เสียงโน้ต และเกร็ดความรู้ของเครื่องดนตรีทั้งสากลและของไทยจำนวนหลายร้อยชิ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ อุทยานการเรียนรู้ยังได้จัดทำเกมสร้างสรรค์ จากพื้นฐานความคิดว่าเด็กและเกมเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะแยกจากกันได้ หากมีเกมที่ดีไม่มีความรุนแรงและสอดแทรกคุณค่าที่น่าเรียนรู้ ก็จะทำให้เด็กได้เล่นสนุกไปพร้อมกับเกิดประโยชน์และแฝงคุณค่าความเป็นไทย ในอีกแง่มุมหนึ่งเยาวชนไทยก็จะได้เห็นว่าคุณคนไทยเองก็สามารถผลิตเกมดีๆ และเล่นสนุกสนุกได้ไม่แพ้ต่างชาติเลยทีเดียว หลายเกมได้รับรางวัลจากงาน Thailand Animation and Multimedia 2007 (TAM 2007) และงาน Thailand Excellence Software Contest and Award 2009 (TESCA 2009)

การวิจัยเพื่อแสวงหาคำถามใหม่

อุทยานการเรียนรู้ได้สนับสนุนให้เกิดการวิจัยประเด็นสำคัญ ทั้งด้านการส่งเสริมการอ่านและการบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิต และการต่อยอดเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่างๆ เพิ่มเติม อาทิ การศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายส่งเสริมการอ่านของไทย ศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ การศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการอ่านของคนไทย การศึกษาวิจัย สถานการณ์การอ่านและดัชนีการอ่านของไทย ปี 2553 (Reading Index) การศึกษาวิจัยเรื่อง การ์ตูนไทย: ความเป็นมา สถานการณ์ และแนวทางการพัฒนา การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้

ภาพประกอบที่ 17 การประชุมทางวิชาการด้านนโยบายการอ่านและการส่งเสริมการอ่าน
วิทยากรจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอาเซียนมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ประสบการณ์จากต่างประเทศ ผู้การขับเคลื่อนนโยบายการอ่าน

ภารกิจที่โดดเด่นอีกด้านหนึ่งของอุทยานการเรียนรู้ก็คือ การจัดสัมมนาหรือประชุมเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่องแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการส่งเสริมการอ่าน เช่น **TK Forum** ซึ่งเป็นเวทีกลางในการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในประเด็นที่สัมพันธ์กับการอ่าน และเชื่อมโยงไปสู่การผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายผ่านทางหน่วยงานที่รับผิดชอบ **TK Conference on Reading** และ **Thailand Conference on Reading** ซึ่งเป็นการประชุมระดับนานาชาติเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการด้านการอ่าน การส่งเสริมการอ่าน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งของไทยและต่างประเทศ ระหว่างนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ นักกิจกรรมทางสังคม และผู้กำหนดนโยบาย รวมทั้งเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางวิชาการระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันจะนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกันที่แนบแน่นลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

ภาพประกอบที่ 18 อุทยานการเรียนรู้ยะลา และ สมุทรปราการ
ห้องสมุดมีชีวิตต้นแบบระดับภูมิภาคและอุทยานการเรียนรู้ระดับจังหวัด ที่ได้เปิดให้บริการ

สร้างเครือข่าย ผ่านองค์กรท้องถิ่น

การนำความรู้ต้นแบบห้องสมุดมีชีวิต ไปขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ การเกิดขึ้นของแหล่งเรียนรู้มีชีวิตในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ อันเกิดจากการถ่ายทอดและแบ่งปันประสบการณ์ของอุทยานการเรียนรู้ในฐานะพี่เลี้ยงและกัลยาณมิตร โดยประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนที่สนใจพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต จัดศึกษาดูงาน อบรม และให้คำปรึกษาด้านการบริหารห้องสมุด

ปัจจุบันนี้ได้เกิดอุทยานการเรียนรู้ต้นแบบระดับภูมิภาคขึ้นที่จังหวัดยะลา ด้วยหลักแนวทางการผสมองค์ความรู้สากลเข้ากับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผ่านสื่อกิจกรรมสร้างสรรค์และการอบรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ จนถึงขณะนี้ผ่านมา 6 ปี อุทยานการเรียนรู้ยะลาได้ดำเนินบทบาทเป็นแม่ข่ายทางปัญญาให้กับแหล่งเรียนรู้ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง

ส่วนเครือข่ายอุทยานการเรียนรู้ระดับจังหวัดภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างอุทยานการเรียนรู้กับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ก็ได้เกิดผลงอกเงยเป็นแหล่งเรียนรู้มีชีวิตอีกนับสิบจังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา สมุทรสาคร ระยอง อ่างทอง ลำปาง ตราด ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และพะเยา

ในระดับโรงเรียน อุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในการกระตุ้นและส่งเสริมการจัดทำห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียน จนกระทั่งปัจจุบันมีจำนวนเกือบ 200 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดในประเทศไทย

นอกจากนี้แล้ว ยังมีโครงการห้องสมุดไทยคิด ซึ่งเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการสร้างมูมนหนังสือมีชีวิตสำหรับเด็กอายุ 3-12 ปี พื้นที่ไม่เกิน 150 ตารางเมตร กว่า 20 แห่งทุกภูมิภาค และการจัดทำเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ใกล้บ้านร่วมกับชุมชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดอีก 7 ชุมชน

ไขปริศนาความสำเร็จ

ด้วยภารกิจที่หลากหลายเพื่อที่จะเป็น “มากกว่าห้องสมุด” อุทยานการเรียนรู้ได้ถอดความรู้และพัฒนาคำดำเนินงานอย่างไม่หยุดยั้งตลอด 8 ปีที่ผ่านมา เมื่อมองย้อนกลับไปถึงก้าวแรกของการเริ่มต้น เรื่อยมาจนถึงผลสำเร็จในปัจจุบันพบว่า ปัจจัยสำคัญอันทำให้อุทยานการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านสาระและกิจกรรม และด้านการบริหาร

ด้านกายภาพ

อุทยานการเรียนรู้ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ซึ่งถือว่าเป็นทำเลทองในการทำแหล่งเรียนรู้ เพราะอยู่ใจกลางแหล่งชุมชนของวัยรุ่น ใกล้สถานศึกษาหลายแห่ง มีการคมนาคมที่สะดวกปลอดภัย และมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนเมือง

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มเยาวชน อุทยานการเรียนรู้จึงออกแบบพื้นที่ด้วยแนวคิด **“Relax and Alert”** ให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย มีบุคลิกทันสมัย และมีชีวิตชีวาแตกต่างจากห้องสมุดทั่วไป ประการสำคัญคือการจัดสรรพื้นที่ให้รองรับกับ “ชีวิต” ของผู้ใช้บริการ นั่นคือ การคำนึงถึงความต้องการในการใช้พื้นที่ที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละบุคคล ทั้งพื้นที่สำหรับอ่านหนังสือ ทำกิจกรรมที่ได้แสดงออกซึ่งความสามารถ ดูนั่ง ฟังเพลง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อค้นคว้าต่อยอดองค์ความรู้

ด้านสาระและกิจกรรม

อุทยานการเรียนรู้ให้บริการสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากหนังสือแล้วยังมีสื่อทันสมัยอื่นๆ เช่น เกม สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ และ e-library ฯลฯ ทั้งนี้ได้กำหนดวิธีการคัดสรรสื่อการเรียนรู้โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนในรูปแบบของคณะกรรมการคัดเลือกหนังสือ และมีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการด้วย

ด้านการจัดกิจกรรมมุ่งเน้นส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ควบคู่ไปกับการอ่านหนังสือซึ่งเป็นความรู้มือสอง กิจกรรมที่จัดขึ้นมีทั้งด้านส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม ทักษะชีวิต เทคโนโลยีและสารสนเทศ ฯลฯ กิจกรรมเหล่านี้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมผู้ใช้บริการที่มีเพศ วัย และความสนใจที่แตกต่างกัน

ด้านการบริหาร

อุทยานการเรียนรู้บริหารงานด้วยคณะบุคคลที่มีองค์ประกอบจากหลากหลายสาขาอาชีพ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ประชาชนท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางของอุทยานการเรียนรู้ โดยมีการประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดทำแผนทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการที่ชัดเจน

อุทยานการเรียนรู้มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย ใช้ภาษาที่ให้ความรู้สึกเป็นมิตรและเป็นกันเอง รวมทั้งใช้ช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงเครือข่ายสังคม ได้แก่ เฟซบุ๊กและทวิตเตอร์ ผสมผสานกับแนวคิดด้านการตลาดคล้ายกับองค์กรทางธุรกิจ

หัวใจสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กรคือ “คน” ซึ่งอุทยานการเรียนรู้มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีศักยภาพ และกล้าที่จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ ส่วนบุคลากรระดับปฏิบัติก็มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตน ผวนกับการมีความริเริ่ม ความคิดเชิงบวกจิตสาธารณะ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และความทุ่มเทให้กับการทำงาน ฯลฯ บุคลากรทุกฝ่ายต่างทำงานด้วยกันในบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สร้างสรรค์ และเป็นกัลยาณมิตร

ภาพประกอบที่ 19 คู่มือมาตรฐานและตัวชี้วัดห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้

ต้นแบบมาตรฐานและตัวชี้วัดห้องสมุดมีชีวิต

จากการวิจัยและการสังเคราะห์องค์ความรู้ห้องสมุดมีชีวิตจนสามารถยืนยันความสำเร็จของอุทยานการเรียนรู้ในฐานะต้นแบบและผู้จุดประกายห้องสมุดมีชีวิตในสังคมไทย จึงได้มีการนำองค์ความรู้ที่มีไปสู่การพัฒนาเป็น มาตรฐานและตัวชี้วัดห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้ และจัดทำเป็นคู่มือเพื่อเผยแพร่ให้ห้องสมุดและหน่วยงานต่างๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน การประเมินความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ

คู่มือดังกล่าวประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 21 ประเด็นย่อย และ 100 ตัวชี้วัด ดังจะยกตัวอย่างมาตรฐานทั้ง 5 ด้าน และประเด็นย่อยทั้ง 21 ข้อ ดังนี้

มาตรฐาน 1 ด้านกายภาพ

- 1.1 ความสะดวกในการเข้าถึงและการใช้บริการ
  - 1.2 การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายใน
  - 1.3 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอก
  - 1.4 การจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอย (zoning) สอดคล้องกับพฤติกรรมความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย
- การใช้งานและลักษณะการให้บริการ

มาตรฐาน 2 ด้านสาระและกิจกรรม

- 2.1 มีสื่อการเรียนรู้เหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมใช้
- 2.2 ความหลากหลายและเนื้อหาของกิจกรรมที่จัด
- 2.3 ความต่อเนื่องและครอบคลุมของกิจกรรมที่จัด

มาตรฐาน 3 ด้านการบริการ

- 3.1 การจัดบริการเชิงรุกถึงกลุ่มเป้าหมาย
- 3.2 ความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อคุณภาพการบริการ

มาตรฐาน 4 ด้านบุคลากร

ด้านผู้บริหาร

- 4.1 วิสัยทัศน์และภาวะผู้นำ
- 4.2 การเป็นนักจัดการและนักประสานงาน

ด้านผู้ปฏิบัติงาน

- 4.3 ความรู้ ความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับห้องสมุดมีชีวิต
- 4.4 ด้านเจตคติ
- 4.5 ด้านทักษะ

มาตรฐาน 5 ด้านการบริหารจัดการ

- 5.1 แผนพัฒนาห้องสมุดมีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- 5.2 การมีส่วนร่วมของผู้ใช้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชน
- 5.3 การสร้างเครือข่าย
- 5.4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ การบริการและการเข้าถึงข้อมูลของห้องสมุด
- 5.5 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ถึงกลุ่มเป้าหมาย
- 5.6 สถิติการใช้บริการและการเข้าร่วมกิจกรรม
- 5.7 การประเมินผลการบริหารจัดการและการดำเนินการห้องสมุดมีชีวิต

ห้องสมุดที่สนใจศึกษารายละเอียดของ **คู่มือมาตรฐานและตัวชี้วัดห้องสมุดมีชีวิตรูปแบบอุทยานการเรียนรู้** เพื่อจะได้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของการดำเนินงานของห้องสมุดและใช้เป็นแนวทางพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ได้จัดทำขึ้น สามารถดาวน์โหลดคู่มือดังกล่าวได้ที่ TK Public Online Library ทางเว็บไซต์ www.tkpark.or.th

ความท้าทายที่รออยู่

แม้ว่าวันนี้จะสามารถกล่าวได้ว่าอุทยานการเรียนรู้เป็นต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่โดดเด่นที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย มีผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานและฝึกประสบการณ์ในพื้นที่แห่งนี้มากมาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอุทยานการเรียนรู้จะ

สามารถหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ เพราะเมื่อกาลเวลาที่ผ่านไปก็ย่อมต้องมีความท้าทายเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่ว่าจะ
จะเป็นแหล่งเรียนรู้ใหม่ๆ ในบริเวณใกล้เคียงที่เกิดขึ้นจำนวนมาก และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้
ให้วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ความเปลี่ยนแปลงของตลาดแหล่งเรียนรู้

ต้องยอมรับว่า ตลาดแหล่งเรียนรู้ในปัจจุบันไม่ได้แคบดังเช่นในอดีต แหล่งเรียนรู้ของรัฐใน
บริเวณใกล้เคียงกับอุทยานการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุดประชาชนในสังกัด กทม. หรือมหาวิทยาลัย
ต่างก็มีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบและการให้บริการขนาดใหญ่ ตามนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญ
กับเรื่องการเรียนรู้และการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ เมืองหนังสือโลก
นอกจากนี้ก็ยังยังมีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนทั้งของรัฐและเอกชนที่คิดใหม่อีกหลายแห่ง
เช่น Genius Planet ในศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ KidZania ในศูนย์การค้าสยามพารากอน หอ
ศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร Digital Gateway และ Style by Toyota บริเวณสี่แยกปทุมวันและ
สยามสแควร์ Fun-arium ที่สุขุมวิท ซอย 26 และ Play Time ถนนเอกมัย รวมทั้งร้านอาหารบรรยากาศ
แบบห้องสมุด เช่น Too fast to sleep บริเวณสามย่าน และ Library Café ที่สุขุมวิท ซอย 24 ฯลฯ

อุทยานการเรียนรู้จะต้องเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของตลาดตลาด จึงจะสามารถวางตำแหน่ง
กำหนดบทบาท และวางกลยุทธ์ความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมในลักษณะของ
พันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์มิใช่คู่แข่ง เนื่องจากวิธีการบริหารจัดการมีจุดมุ่งหมายคือการบริการสาธารณะ
มิใช่การแสวงหากำไร ในอีกด้านหนึ่งก็จำเป็นที่จะต้องจับแน่นบทบาทที่โดดเด่นและแตกต่างจากแหล่ง
เรียนรู้ที่ทันสมัยแห่งอื่นๆ เพื่อที่จะสร้างอัตลักษณ์ให้กับห้องสมุดมีชีวิต ที่มีคุณค่าแบบไม่เหมือนใครและ
ไม่มีใครเหมือน

ภาพประกอบที่ 20 TK App ช่องทางใหม่ของอ่านและการเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์โมบายทั้งแท็บเล็ตและสมาร์ทโฟน

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโลกยุคดิจิทัล ส่งผลกระทบโดยตรงต่อพฤติกรรม การเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ของเด็กและเยาวชน อุปกรณ์การสื่อสารหลากหลายชนิดได้ช่วยให้เข้าถึงความรู้ได้หลายช่องทางและสะดวกรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแท็บเล็ตและสมาร์ทโฟน สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์และแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาจึงมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในห้องเรียน

ขณะนี้ อุทยานการเรียนรู้กำลังพัฒนานวัตกรรมกรอ่านให้รองรับกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง Online-Library ที่เป็นห้องสมุดเสมือนบรรจุกวีบุ๊คประเภทต่างๆ เพื่อให้บริการยืมคืนแบบออนไลน์ โดยที่ผู้ใช้บริการสามารถอ่านหนังสือได้ทุกที่ที่มีคอมพิวเตอร์ การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับกับตลาดอีบุ๊คที่กำลังขยายตัว อย่างไรก็ตาม ตลาดหนังสือของไทยยังไม่ค่อยเกี่ยวกับการซื้อขายสิทธิ์ในการเผยแพร่อีบุ๊คเช่นนี้เท่าใดนัก เช่น ความไม่ชัดเจนของราคา หรือเงื่อนไขในการให้เผยแพร่ ดังนั้นการบุกเบิก Online-Library ในรูปแบบห้องสมุดที่ไม่เก็บค่าใช้จ่าย ก็น่าจะเป็นการนำร่องที่สำคัญอีกก้าวหนึ่งของวงการห้องสมุดสาธารณะของไทย

นอกจากนี้อุทยานการเรียนรู้ยังได้พัฒนา TK App ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้สำหรับแท็บเล็ตและสมาร์ทโฟน เพื่อให้เด็กและเยาวชนหรือพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีอุปกรณ์ ได้ใช้งานแอปพลิเคชันการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยสามารถดาวน์โหลดไปอ่านในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความรู้ของเด็กในท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งที่เป็นศูนย์กลางความรู้ได้ ทั้งนี้ อุทยานการเรียนรู้ได้มีความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาแอปพลิเคชันให้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้และช่วงชั้นต่างๆ เพื่อเผยแพร่ผ่านโครงการแท็บเล็ตโรงเรียน หรือ OTPC ตามนโยบายของรัฐบาล

กรณีศึกษาความสำเร็จของอุทยานการเรียนรู้ในการทำ “ห้องสมุดมีชีวิต” ถือได้ว่าเป็นปัญหาปฏิบัติ อันเกิดจากการทดลองคิดทดลองทำของผู้ที่กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร และบุคลากรของอุทยานการเรียนรู้ทุกคน ตลอดระยะเวลากว่า 8 ปีของการดำเนินงานอุทยานการเรียนรู้ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าการทำ “ห้องสมุดมีชีวิต” ที่มีคุณภาพและมาตรฐานทัดเทียมกับต่างประเทศนั้น ไม่ใช่ฝันที่ไกลเกินเอื้อม แต่สามารถเกิดขึ้นได้จริงภายใต้บริบทโครงสร้างการบริหารงานทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้งห้องสมุดระดับโรงเรียน ส่วนท้องถิ่น หรือชุมชน ดังจะเห็นได้จากเครือข่ายห้องสมุดมีชีวิตของอุทยานการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วประเทศไทยทุกภูมิภาค

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ใจกว้าง, ชุติมา สัจจามันท์ และมาลี ถ้ำสกุล. การสังเคราะห์องค์ความรู้ห้องสมุดมีชีวิต
รูปแบบอุทยานการเรียนรู้. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้: กรุงเทพฯ, 2554.
- ชุติมา สัจจามันท์ และบุญศรี พรหมมาพันธุ์. คู่มือการใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดการดำเนินงานห้องสมุดมี
ชีวิต รูปแบบอุทยานการเรียนรู้. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้: กรุงเทพฯ, 2554.
- นพรัตน์ มุณีรัตน์, มนทิรา วิโรจน์อนันต์ และสิริกร มณีรินทร์. คู่มือเติม “ชีวิต” ให้ห้องสมุด 2.
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้: กรุงเทพฯ, 2549.
- วัฒนชัย วินิจจะกุล. ห้องสมุดมีชีวิต รูปแบบอุทยานการเรียนรู้. บทความนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ
TK Forum 2011 ณ อุทยานการเรียนรู้ ชั้น 8 ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.
2554.
- สิริกร มณีรินทร์ และคณะ. คู่มือเติม “ชีวิต” ให้ห้องสมุด. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้: กรุงเทพฯ,
2548.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. 5 ปี TK Park... Moving to the Future. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้:
กรุงเทพฯ, 2553.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. 6 ปี TK Park ร่วมขับเคลื่อนการเรียนรู้สู่สังคมไทย. สำนักงานอุทยานการ
เรียนรู้: กรุงเทพฯ, 2554.

ห้องสมุดมารวย : สนุกู้ สนุกคิด ทุกอรรถรสแห่งการเรียนรู้
ห้องสมุดเพียงถิ่นแห่งแรกของประเทศไทย

นางสาววรรษมน เสาวคนธ์เสถียร

ห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตั้งอยู่ที่ อาคารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

เลขที่ 62 ถนนรัชดาภิเษก แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

และ ชั้น 2 ศูนย์การค้าเอสพลานาด เลขที่ 99 ถนนรัชดาภิเษก แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 02-229-2063-65 / Website: www.maruey.com / www.facebook.com/MarueyLibrary

เส้นทางห้องสมุดเพียงถิ่นแห่งแรกของไทย

ตั้งแต่พ.ศ. 2518 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้จัดตั้งห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อเป็นแหล่งสารสนเทศด้านตลาดการเงินและการลงทุนให้บริการแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพในธุรกิจหลักทรัพย์ บริษัทจดทะเบียน และบุคลากรในภาคตลาดทุน ต่อมาในปี 2547 ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้ปรับภาพลักษณ์ของ “ห้องสมุดมีชีวิต” (Living Library) พร้อมกับการเปลี่ยนชื่อเป็น “ห้องสมุดมารวย” เพื่อเป็นเกียรติแก่ ดร. มารวย ผดุงสิทธิ์ อดีตกรรมการและผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ฯ ท่านที่ 5 โดยมุ่งเน้นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเงินและการลงทุนที่ทันสมัย ครบวงจร ครอบคลุมผลิตภัณฑ์การเงินที่หลากหลาย เพื่อให้บริการแก่ ผู้ลงทุน ผู้สนใจลงทุน ผู้ประกอบวิชาชีพในธุรกิจหลักทรัพย์ บริษัทจดทะเบียน และบุคลากรในตลาดทุน รวมทั้ง นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

ภาพประกอบที่ 21 บรรยากาศการเรียนรู้และการบริการของห้องสมุดมารวย

ห้องสมุดมารวยให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่หลากหลายรูปแบบและทันสมัย ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ วารสาร นิตยสาร สื่อโสตทัศนวัสดุ และบริการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ ด้วยพื้นที่บริการ 688 ตารางเมตร รองรับผู้บริการได้ 228 ที่นั่ง โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น ด้วยแนวคิด “ชั้นบนเงียบกริบ ชั้นล่างกระฉิบได้” นอกจากนี้ยังมีพื้นที่จำหน่ายกาแฟและอาหารว่าง และร้านจำหน่ายหนังสือ ในบริเวณที่เชื่อมต่อกัน เพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลายแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งสามารถอ่านหนังสือ ค้นคว้าข้อมูล พร้อมทั้งจิบกาแฟหอมกรุ่นได้ ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินได้อย่างเต็มอิ่ม พร้อมให้บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศสำหรับสมาชิกประเภทต่าง ๆ อีกด้วย

ภาพประกอบที่ 22 ห้องสมุดมีชีวิตและบริการที่หลากหลาย

จุดเด่นของห้องสมุด เอกลักษณ์ของห้องสมุดมีชีวิต คือการจัดกิจกรรมให้ความรู้ด้าน การเงิน การลงทุน การบริหารธุรกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในแง่มุมต่างๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งได้รับความสนใจอย่างมาก และต่อเนื่อง

ภาพประกอบที่ 23 การจัดกิจกรรมเสวนาภายในห้องสมุด

ด้วยแนวคิดในการตอบสนองวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้ออกแบบและ จัดบริการห้องสมุดที่ทันสมัย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับคนรุ่นใหม่และประชาชนทั่วไปได้เพลิดเพลินกับ การเรียนรู้และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทั้งด้านสาระและบันเทิง รองรับไลฟ์สไตล์ของผู้ใช้บริการทุก กลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนวัยทำงานที่สามารถมาใช้บริการในช่วงเย็นถึงค่ำได้อย่างเต็มที่ โดยวัน ธรรมดา จันทร์ – ศุกร์ เปิดให้บริการตั้งแต่ 08.30 น – 23.00 น. และวันเสาร์-อาทิตย์ เปิดให้บริการถึงเที่ยง ค่ำ รวมทั้งขยายพื้นที่เรียนรู้ ณ ชั้น 2 ศูนย์การค้าเอสพลานาด พื้นที่บริการ 318 ตารางเมตรพร้อม กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ภาพประกอบที่ 24 บรรยากาศการเรียนรู้ ณ ห้องสมุดมารวย ศูนย์การค้าเอสพลานาด

งานด้านบริหารจัดการของห้องสมุดมารวย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ห้องสมุดมารวย แบ่งโครงสร้างงานห้องสมุด ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. **Content Management & Resource Management**
2. **Customer Relations Management**
3. **IT Support**

งานด้าน Content Management & Resource Management ได้แก่

1. งานจัดหาทรัพยากร ทั้งที่เป็นหนังสือ วารสาร นิตยสาร e-Book สื่อโสตทัศน์ ที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
2. การพิจารณาและวิเคราะห์เนื้อหาทรัพยากรเพื่อสร้างฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ และจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้พร้อมบริการ
3. การรับอภิธานการ และบริจาคต่อทรัพยากรสารสนเทศ
4. การซ่อมบำรุงทรัพยากรสารสนเทศ
5. การพิจารณาคัดเลือก จำหน่ายออกทรัพยากรสารสนเทศ โดยพิจารณาประกอบกับการส่งต่อทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้ห้องสมุดอื่นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อด้วย

งานด้าน Customer Relations Management ประกอบด้วย

1. งานบริการยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ และบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น ต่ออายุการยืม การจอง
2. งานบริการด้านข้อมูล เช่น บริการตอบคำถาม บริการช่วยค้นหา ทั้งสำหรับผู้ใช้บริการภายในห้องสมุด และผู้บริการทางโทรศัพท์และอีเมล
3. งานจัดกิจกรรมเสวนาให้ความรู้และกิจกรรมส่งเสริมการออมและการลงทุน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมสู่อิสรภาพทางการเงิน
4. งานจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อนำบริการของห้องสมุด

งานด้าน IT Support ประกอบด้วย

1. งานจัดทำข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของห้องสมุดให้มีความถูกต้อง ทันสมัย เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการบริหารงานเพื่ออำนวยความสะดวกที่ดีที่สุดแก่ผู้บริการ
2. งานประมวลผลข้อมูลและออกรายงานสถิติเพื่อพัฒนาเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และกลยุทธ์ของห้องสมุด

สรรสร้างความร่วมมือระหว่างพันธมิตร

ห้องสมุดมารวย ได้เดินทางไปสร้างความร่วมมือระหว่างพันธมิตร อาทิ สำนักพิมพ์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในการสร้างความร่วมมือในการสนับสนุน ส่งเสริมการรักการอ่าน ด้วยการ

มอบหนังสือคิดอันดับขายดีของสำนักพิมพ์ ให้บริการในห้องสมุดมารวย เพื่อร่วมสร้างสังคมแห่งการอ่าน และการรู้หนังสือของปวงชนชาวไทย ตามแนวคำริในสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยการลงนามความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตหนังสือ อาทิ สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี

ทรัพยากรสารสนเทศ

ปัจจุบันห้องสมุดมารวย มีทรัพยากรหนังสือมากถึงเกือบ 20,000 รายการ จัดแบ่งตามเนื้อหาด้วยหลัก 80 : 20

- **ทรัพยากร 80%** เป็นทรัพยากรหลัก (Core Subject) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงิน การลงทุน การบริหารธุรกิจ การกำกับดูแลกิจการ เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพผู้ประกอบการวิชาชีพในธุรกิจหลักทรัพย์ โดยจัดแบ่งให้บริการในมุมหนังสือต่างๆ เช่น มุม Capital Market / Money Market / Bond Market / Derivatives Market / Economics / Business Administration / Corporate Governance / Personal Finance / Listed Companies / Laws & Regulations เป็นต้น ทั้งนี้ มุม Listed Companies เป็นมุมหนังสือที่มีผู้สนใจใช้บริการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทจดทะเบียน ได้แก่ รายงานประจำปี แบบรายงาน 56-1 เพื่อศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจลงทุนต่อไป
- **ทรัพยากร 20%** เป็นทรัพยากรด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคคลด้านต่างๆ ทั้งภาวะผู้นำ ภาษาต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งหนังสือวรรณกรรม โดยจัดให้บริการในมุมหนังสือ Self-improvement / Language / IT / Literature & Bestseller

พร้อมกันนี้ ห้องสมุดมารวยยังให้บริการวารสารด้านการเงิน การลงทุน การบริหารธุรกิจ การตลาด เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ห้องสมุดเป็นสมาชิกทั้งจากสำนักพิมพ์ชั้นนำทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 2,567 รายการ เช่น Euromoney, Institutional Investors, Global Custodian, Harvard Business Review, MIT Sloan Management Review, Bloomberg Business week, The Economist, Forbes Asia, Thailand Bloomberg Business Week, Time เป็นต้น

นอกจากนี้ ห้องสมุดมารวยยังมีบริการสื่อโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อเป็นทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลายอีกกว่า 4,200 รายการ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของห้องสมุดมารวย

ห้องสมุดมารวยนับเป็นห้องสมุดแห่งหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง โดยมีสมาชิกมากถึงเกือบ 8,000 รายที่มีการใช้บริการต่อเนื่อง และมียอดผู้ใช้บริการหมุนเวียนถึงวันละเกือบพันคน โดยปัจจัยสำคัญแห่งความสำเร็จ คือ ห้องสมุดดำเนินการด้วยหลัก “4 ดี” ประกอบด้วย

1. *ทรัพยากรดี* ครอบคลุมด้วยทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการลงทุนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งมีการบริหารจัดการฐานข้อมูลด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. *กิจกรรมดี* มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเงินการลงทุนอย่างต่อเนื่องสำหรับผู้ลงทุน ผู้สนใจลงทุน และผู้สนใจทั่วไป โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

3. *บริการและบรรยากาศดี* บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง มีความเต็มใจให้บริการด้วยความรู้และทักษะตามมาตรฐานการให้บริการอย่างมืออาชีพ ภายใต้บรรยากาศภายในห้องสมุดที่ส่งเสริมการอ่านอย่างมีคุณภาพ คือ ผู้ใช้บริการมีชั่วโมงการอ่านที่ต่อเนื่อง และสามารถนำเครื่องดื่มและของว่างเข้ามารับประทานในระหว่างการอ่านได้ นอกจากนี้ ยังตั้งในทำเลที่สามารถเดินทางได้สะดวกสบายด้วยรถไฟฟ้าใต้ดินอีกด้วย

4. *ภาพลักษณ์ดี* มีความน่าเชื่อถือ ทั้งด้านคุณภาพของข้อมูลและทรัพยากรสารสนเทศที่ให้บริการ และมีมาตรฐานในการให้บริการอย่างมืออาชีพ

สร้างสังคมแห่งการอ่านและการออม ผ่านกิจกรรมของห้องสมุด

ห้องสมุดมารวยเป็น “ห้องสมุดเฉพาะ” ด้านการเงิน การลงทุน และการบริหารการเงินส่วนบุคคล ที่มีบรรยากาศสบายๆ เหมาะแก่การเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีเอกลักษณ์ที่สำคัญในการเป็น “ห้องสมุดมีชีวิต” คือ นอกจากการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ห้องสมุดมารวยยังจัดกิจกรรมสัมมนาหลากหลายรูป ทั้งในเรื่องการบริหารการเงินส่วนบุคคล การบริหารพอร์ตโฟลิโอในการลงทุน การบริหารธุรกิจและกิจการ รวมถึงการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องประจำทุกเดือน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ดังนี้

- **Executive Talk @ Maruey** ได้รับเกียรติจากผู้บริหารบริษัทจดทะเบียน ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ผู้ที่มีชื่อเสียงประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มาให้ข้อคิดรวมทั้งแสดงทัศนะและแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจ ข้อคิดเกี่ยวกับการลงทุน รวมถึงการพัฒนาตนเอง ในรูปแบบการพูดคุยแบบเป็นกันเอง
- **Online Trading Workshop** เรียนรู้วิธีการลงทุนแบบออนไลน์ไปกับเวิร์คช็อปด้านการลงทุน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนจากบริษัทหลักทรัพย์
- **SET Learning Corner @ Maruey** เรียนรู้เทคนิคและแนวโน้มการลงทุนในตราสารต่างๆ อย่างเจาะลึก โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนจากบริษัทหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม
- **เสวนาตลาดทุน** การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้านตลาดทุนอย่างใกล้ชิด และทันสมัย เรียนรู้ผลิตภัณฑ์และเครื่องมือในการลงทุน อาทิ “ติดอาวุธให้นักลงทุน เทรดได้อย่างมั่นใจด้วย **Technical Trading**” เป็นการเรียนรู้ด้านการลงทุนให้กับผู้ลงทุนด้วยการลงทุนแบบเทคนิค โดยนักวิเคราะห์หลักทรัพย์และผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน

- **เปิดตัวหนังสือใหม่** เพื่อเป็นเวทีเสวนาสำหรับนักเขียนกับผู้อ่านในการพูดคุยเสวนาเกี่ยวกับหนังสือที่ออกใหม่

ห้องสมุดมารวยเดินหน้าจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง ทั้งผ่านการจัดทำบอร์ดหรือ มุมนิทรรศการ เพื่อประชาสัมพันธ์และนำเสนอทรัพยากรสารสนเทศให้เป็นที่น่าสนใจ ผ่านมุม Most Popular Books นำเสนอ 10 อันดับหนังสือที่ได้รับความนิยมถูกยืมมากที่สุดในรอบ 15 วัน มุม Book Quotes นำเสนอข้อความดี ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการอ่านและการเรียนรู้ด้านการลงทุน เป็นต้น

การบูรณาการห้องสมุดในด้านต่าง ๆ เพื่อการขยายโอกาสชุมชน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีนโยบายในการให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคมมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ ห้องสมุดมารวยเป็นหน่วยงานหนึ่งของตลาดหลักทรัพย์ฯ ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้และการอ่าน โดยเฉพาะเรื่องการจัดวางแผนการเงินส่วนบุคคล ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่สำคัญ

ห้องสมุดมารวยได้พัฒนาบริการ e-Library@Maruey เพื่อให้ประชาชนทั่วไปทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดได้รับโอกาสในการเรียนรู้ด้านการเงินการลงทุนได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้ ห้องสมุดมารวยส่งเสริมการจัดตั้งห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ของหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างสังคมรักการอ่านทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยให้ข้อมูลแก่คณะเยี่ยมชมที่เป็นผู้บริหารห้องสมุด ตัวแทนบรรณารักษ์ และบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงนิสิต นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

ล่าสุด ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในการจัดตั้งห้องสมุดของโรงเรียนคลองเตยวิทยา หรือ “ห้องเพลิน” ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตชุมชน โดยเป็นห้องสมุดที่เหมาะสมกับการใช้งานของเด็กนักเรียน ครู และผู้ปกครอง โดยร่วมจัดหาทรัพยากรที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับการเรียนรู้ตามวัยของนักเรียน และร่วมกับครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องให้แก่โรงเรียนอีกด้วย

การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และเศรษฐกิจพอเพียง

ห้องสมุดมารวยได้ส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น หนังสือ ตำรา ซีดีรอม รวมถึงเกมเสริมทักษะการเรียนรู้ เช่น เกม “Live & Learn” เกม “รู้ให้ รั้รับ” และ “The Leader ผู้นำพอเพียง” ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เยาวชนและผู้สนใจสามารถเข้าใจหลักคิดและแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสนุกสนานและเพลิดเพลิน

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ

รศ.ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน ดร.อารีย์ รัชฎกิจจานุกิจ

ดร.สุริทอง ศรีสะอาด และนางพิมพ์ เมฆสวัสดิ์

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน และการวิจัย ของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงนโยบาย กฎระเบียบ ผู้ใช้บริการเช่นอาจารย์และนักศึกษาในแต่ละหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอน ระบบการเรียนและการสอน การประกันคุณภาพ การแลกเปลี่ยนทรัพยากร การวิจัย การตีพิมพ์ทางวิชาการ การวางแผนด้านกำลังคน ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยคือ การจัดการเรียน การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ภารกิจหลักที่สำคัญของมหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้คือ ด้าน การวิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้การวิจัยและนวัตกรรมเป็นตัวนำในการสร้างองค์ความรู้ เป็นกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมการส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม และการสร้างภูมิปัญญา สืบทอด และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ มหาวิทยาลัยทุกแห่งทั้งของรัฐและเอกชนจึงมีภารกิจ สำคัญในการพัฒนาคนที่มีคุณภาพในแต่ละสาขาวิชาเพื่อพัฒนาชาติ

นอกจากนี้รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยของไทยเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ ด้วยมุ่งหวังที่จะเน้นการวิจัยเพื่อให้ได้ผลงานที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ ที่สามารถช่วยให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น และมุ่งหวังให้มหาวิทยาลัยวิจัยติดอันดับ ไม่เกิน 500 ของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติทั้ง 9 แห่ง ล้วนเป็น ห้องสมุดที่ดี เป็นแบบอย่างตามมาตรฐานสากลในการบริหารจัดการ การดำเนินงานและการบริการ สารสนเทศแก่นักศึกษา อาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสุรนารี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง ต่างเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่ดี ตอบสนอง ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัยครบทุกด้าน

การนำภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยในด้านการพัฒนาสังคมมาเป็นเป้าหมายในการพัฒนา ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งต่างมีการบริหารจัดการและดำเนินงานครบ ทุกด้านตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินคุณภาพที่อยู่ในระดับดีมาก

และระดับดีทุกแห่ง ทั้งนี้ขอนำตัวอย่างการบริหารจัดการและบริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาสังคมและชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

1. ห้องสมุดต้นแบบด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และการบูรณาการความรู้สู่ชุมชน
ได้แก่ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อุดลักษ์ณ์มหาวิทยาลัยต้นแบบ ด้าน

1. ศูนย์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยและชุมชน
2. คลังความรู้ของมหาวิทยาลัย
3. ศูนย์บริการความรู้ด้านการเกษตรของประเทศ
4. ห้องสมุดสีเขียวที่อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
5. ห้องสมุด Eco แห่งแรกของประเทศไทย
6. บูรณาการความรู้สู่ชุมชน
7. บริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ห้องสมุดต้นแบบด้านการบริการสารสนเทศท้องถิ่น ได้แก่ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อุดลักษ์ณ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ด้าน

1. แหล่งการบริการวิชาการสู่ชุมชน : ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร
2. แหล่งพัฒนานวัตกรรมและเครือข่ายทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ห้องสมุดต้นแบบด้านการบริการวิชาการสู่ชุมชน ได้แก่ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อุดลักษ์ณ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบด้าน

1. แหล่งการบริการวิชาการสู่ชุมชน
2. บริการวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม Digital theses
3. บริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ฉบับเต็ม

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต้นแบบด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และการบูรณาการความรู้สู่ชุมชน

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีการดำเนินงานตามลักษณะเด่นสำคัญของการเป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ได้แก่ การเป็นศูนย์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยและชุมชน เป็นคลังความรู้ของมหาวิทยาลัย เป็นศูนย์บริการความรู้ด้านการเกษตรของประเทศ เป็นห้องสมุดสีเขียวที่อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นห้องสมุด Eco แห่งแรกของประเทศไทย โดยมุ่งเน้นบูรณาการความรู้สู่ชุมชน และ บริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบที่ 25 แสดงหน้าจอเว็บไซต์สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จาก <http://lib.ku.ac.th>

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ : เอื้อต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นห้องสมุดดิจิทัลด้านการเกษตรของประเทศไทย และเป็นห้องสมุดสีเขียวที่อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการและพัฒนาบริการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาและปรับปรุงบริการเชิงรุกเพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษา ให้บริการสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัยของนิสิต อาจารย์ และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นศูนย์บริการความรู้ด้านการเกษตรที่มีความสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานสารนิเทศสาขาเกษตรศาสตร์ ศูนย์สนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ และศูนย์สนเทศทางกระบือนานาชาติ

ห้องสมุดมีปณิธานในการพัฒนาการศึกษาเพื่อความกินดีอยู่ดีของประเทศ มุ่งเน้นการวิจัยและให้บริการวิชาการด้านการเกษตรซึ่งเป็นภาคการผลิตหลักของประเทศ แต่เป็นภาคการผลิตที่มีผลตอบแทน ต่อหน่วยค่อนข้างต่ำ เกษตรกรและผู้ประกอบการส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการของมหาวิทยาลัยมิได้เป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจ งบประมาณที่ได้รับมีจำกัด สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงเป็นห้องสมุดที่ไม่หรูหรา และไม่ใหญ่โตเมื่อเทียบกับปริมาณนิสิตจำนวนเกือบสี่หมื่นคน ทั้งยังเป็นห้องสมุดที่ต้องบริหารจัดการด้วยงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ยึดแนวทางการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการประหยัด และนำกลับมาใช้ใหม่ พัฒนาการบนเส้นทางสีเขียวเพื่อความยั่งยืน พร้อมกับการพลิกโฉมการให้บริการ โดยสร้างสรรค์บริการเชิงรุกในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการให้เข้าใช้ห้องสมุดให้มากขึ้น สร้างความมีส่วนร่วมของผู้ใช้บริการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งนำไปสู่ความสนับสนุนที่สำนักหอสมุดได้รับทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคลากรในการขอมล่ำบากเพื่อเรียนรู้และทดลองสิ่งใหม่ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาระบบเพื่อใช้ภายในองค์กรและใช้ประโยชน์จากโปรแกรม โอเพนซอร์ส เพื่อประหยัดงบประมาณและเป็นการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยี สร้างภูมิคุ้มกันของการทำงานด้วยการให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง พัฒนาความเชี่ยวชาญและการทำงานเป็นทีม สร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัยจากฐานความรู้ที่มีอยู่ โดยการจัดระบบและเก็บรักษาองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัยที่สั่งสมมาเป็นเวลายาวนานมิให้สูญหาย เพื่อการใช้ประโยชน์และต่อยอดขยายผลในอนาคต โดยลักษณะสำคัญของห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ได้แก่

ศูนย์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยและชุมชน

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งเน้นการให้บริการที่ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยจัดหาและบริการทรัพยากรสารสนเทศในทุกรูปแบบทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนิสิต อาจารย์ นักวิจัย และประชาชนทั่วไป ให้สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศได้สะดวก รวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอันทันสมัยเป็นเครื่องมือ และบริการ โดยบุคลากรคุณภาพ

มุ่งให้บริการเชิงรุก สร้างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และส่งเสริมการอ่าน ให้กับนิสิต บุคลากร รวมถึงสมาชิกในครอบครัว และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะชุมชนรอบมหาวิทยาลัย โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ดังนี้

- โครงการส่งเสริมการอ่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ร่วมกับห้องสมุดและหน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือ 6 แห่ง
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น Book buffet, ส่งเสริมการอ่าน 12 เดือน 12 เรื่องราว กิจกรรมวิเคราะห์ตัวละคร ย้อนรอยวรรณกรรมจัดร่วมกับภาควิชาวรรณคดี
- โครงการหนังสืออ่านสำหรับบัณฑิต
- โครงการหนังสือของขวัญ
- โครงการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับศิษย์เก่า และนิสิตปัจจุบัน จัดกิจกรรมแนวการศึกษาต่อต่างประเทศ “รุ่นพี่เล่า...รุ่นน้องรู้”
- โครงการ Human Library
- กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ใน Eco-Library เช่น
  - กิจกรรม Do it your self ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ : การทำกระเป๋าผ้ากุ๊โลก, แผ่นกระดาษ, The Lord : ประดิษฐ์ที่คั่นหนังสือจากหลอดกาแฟ, กิจกรรมว่าวสดาตัน
  - นิทรรศการรัก(ษ์)สร้างสรรค์ Eco read Eco life จัดแสดงหนังสือด้านการอนุรักษ์พลังงาน
  - สืบค้นคลังความรู้จากภัยพิบัติและสิ่งแวดล้อม
  - จัดนิทรรศการการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
  -

คลังความรู้ของมหาวิทยาลัย

สำนักหอสมุด ในฐานะที่เป็นหน่วยบริการความรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียน การสอนและการวิจัยของมหาวิทยาลัย รวบรวมผลงานสร้างสรรค์ของอาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อการเก็บรักษาและการให้บริการ รวบรวมข้อมูลการใช้ประโยชน์จากผลงานทั้งในเชิงการอ้างอิงทางวิชาการ และการเผยแพร่สู่สังคม โดยพัฒนาระบบการจัดการคลังความรู้และระบบบริการความรู้อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เข้าถึงผลงานของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สามารถเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

การพัฒนาคลังความรู้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยสำนักหอสมุด ได้จัดทำคลังหนังสือและผลงานตีพิมพ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดแสดงผลงานในพื้นที่คลังหนังสือ และพัฒนาฐานข้อมูลผลงานของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ฐานความรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยสำนักหอสมุด ประกอบด้วย

- ฐานข้อมูลภูมิปัญญา มก.
- ฐานข้อมูลวารสาร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ฐานข้อมูลการประชุมทางวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศูนย์บริการความรู้ด้านการเกษตรของประเทศ

เป็นแหล่งรวบรวมและสะสมองค์ความรู้ด้านการเกษตรมาเป็นเวลากว่า 30 ปี ในฐานะที่เป็นศูนย์สารสนเทศทางการเกษตรแห่งชาติ (Thai National AGRIS Centre) และศูนย์สนเทศทางกระบือนานาชาติ (International Buffalo Information Centre) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในระบบเครือข่ายสารสนเทศทางการเกษตรนานาชาติ (AGRIS) ขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้ขยายการให้บริการสารสนเทศด้านการเกษตรเป็นศูนย์ความรู้ด้านการเกษตร (AGKC) นอกจากนี้สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยังได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานสารสนเทศ สาขาเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ศูนย์ประสานงานสารสนเทศสาขาเกษตรศาสตร์ ได้ร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือในเครือข่ายสารสนเทศเกษตรไทย จัดทำโครงการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้านการเกษตร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เป็นคลังความรู้สนับสนุนการเรียน การสอน ของมูลนิธิพระดาบส ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสาขาวิชาเกษตรของสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งเกษตรกร ผู้สนใจทั่วไป ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ที่มีการสร้างและสั่งสมมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานของการเกษตรไทย ให้คงอยู่เพื่อการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

คลังความรู้ด้านการเกษตร ที่สำนักหอสมุด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานสารสนเทศ สาขาเกษตรศาสตร์ เป็นศูนย์สารสนเทศด้านการเกษตร ในระดับชาติ และระดับนานาชาติ ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย

- หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้านการเกษตร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 999 เล่ม (โดยจะผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง)
- ฐานข้อมูลการเกษตรของประเทศไทย
- ระบบห้องสมุดศูนย์ความรู้ด้านการเกษตร
- ระบบห้องสมุดดิจิทัลเกษตรไทย
- ฐานข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศเกษตรไทย
- ฐานข้อมูลเศรษฐกิจพอเพียง
- ฐานข้อมูลข้าว, ยางพารา, อ้อย, แผลก ฯลฯ

- ฐานข้อมูลบรรณานุกรมศัพท์เกษตรไทย

ห้องสมุดสีเขียวที่อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

สำนักหอสมุด ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาสำนักหอสมุด ให้เป็นห้องสมุดสีเขียว (Green Library) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการเป็นวิทยาเขตสีเขียวของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (KU Green Campus) โดยมุ่งเน้นใน 4 ประเด็นหลัก คือ การสร้างจิตสำนึก การส่งเสริมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้จัดกิจกรรมตามแผนงานที่กำหนดไว้ ดังนี้

แผนการสร้างจิตสำนึกการให้บริการและการใช้บริการแบบประหยัดพลังงานและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- เข้าร่วมประกวดอาคารอนุรักษ์พลังงาน (BEAT 2010)
- โครงการห้องสมุดในสวน
- การจัดกิจกรรม KU Energy Day
- การเข้าค่ายละลายพฤติกรรมและสร้างจิตสำนึกการประหยัดพลังงาน

การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ เช่น

- การประกวดตัวสัญลักษณ์ (Mascot) และคำขวัญ
- การจัดทำเข็มกลัดอนุรักษ์พลังงาน
- การจัดทำโปสเตอร์รณรงค์การประหยัดพลังงาน
- การจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์
- การส่งเสริมการผลิตของที่ระลึกจากวัสดุเหลือใช้

แผนการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการประหยัดพลังงานและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

- โครงการ Eco-Library

- การจัดทำ eBook อนุรักษ์พลังงาน
- คลังความรู้อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- มุมความรู้ประหยัดพลังงาน
- ความรู้คู่สุขภาพ การอนุรักษ์พลังงาน
- การจัดนิทรรศการอนุรักษ์พลังงาน
- การพัฒนาเว็บไซต์ห้องสมุดสีเขียว
- การพัฒนาคลังความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ
- การจัดทำ Animation ให้ความรู้เรื่องมาตรการอนุรักษ์พลังงาน
- การแข่งขันสืบค้นข้อมูลอนุรักษ์พลังงาน
- การทัศนศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- การฝึกอบรมการจัดการพลังงานในอาคารสำนักหอสมุด
- การจัดสัมมนาและเผยแพร่ความรู้
- Human Library เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพลังงานและสิ่งแวดล้อม
- การสัมมนาวิชาการ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

แผนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- การจัดตั้งคณะทำงานแบบมีส่วนร่วม ในการร่วมดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน
- การแข่งขันหาจุดไม่ประหยัดพลังงาน
- การแข่งขันประหยัดพลังงานภายในหน่วยงาน
- สารวัตรประหยัดพลังงาน

- แม่บ้านประหยัดพลังงาน
- กิจกรรมการมีส่วนร่วมของนิสิต บุคลากร ผู้ใช้บริการ แม่บ้าน และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
- กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กิจกรรมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับชุมชนรอบมหาวิทยาลัย และชุมชนในท้องถิ่นรอบสถานียทดลองของมหาวิทยาลัยผ่านโครงการห้องสมุดชุมชน

KU Eco-Library ต้นแบบห้องสมุด Eco แห่งแรกของประเทศไทย

สำนักหอสมุด และศูนย์ปฏิบัติการออกแบบจากวัสดุเหลือใช้ (Scrap Lab) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ได้ขานรับนโยบาย KU Green Campus สร้าง Eco-Library ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับคนทุกวัย ส่งเสริมการอ่านทั้งครอบครัว และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนรอบมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ และประชาชนทั่วไป ได้ใช้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้เปิดบริการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2555

KU Eco-Library เป็นงานสร้างสรรค์ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินงานร่วมกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิงห์ อินทรชูโต ศูนย์ปฏิบัติการออกแบบจากวัสดุเหลือใช้ (Scrap Lab) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อพัฒนาต้นแบบห้องสมุดที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการเรียนรู้ผ่านสื่อความรู้และการสัมผัสจริง นอกจากสื่อ สิ่งพิมพ์ และทรัพยากรสารสนเทศที่รวบรวมไว้ให้บริการแล้ว ผู้ใช้บริการยังได้เรียนรู้การออกแบบตกแต่งห้องสมุดด้วยวัสดุเหลือใช้ เช่น การดัดแปลงตู้บัตรรายการหนังสือเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ การออกแบบเฟอร์นิเจอร์จากโต๊ะและเก้าอี้ห้องสมุดที่เสื่อมสภาพ การนำชุดยูนิฟอร์มที่ไม่ใช้มาออกแบบเป็นชุดเก้าอี้รับแขก การใช้เศษกระดุมและเศษวัสดุจากโรงงานมาผลิตเป็นเฟอร์นิเจอร์เพื่อใช้ในห้องสมุด

พื้นที่บริการภายใน KU Eco-Library ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง เป็น Common reading space หรือ Eco-space ให้บริการหนังสือ Life style collection ได้แก่หนังสือทั่วไป วรรณกรรม หนังสือธรรมะ หนังสือมือสอง หนังสือสัจจะการยืม และ Eco collection ซึ่งเป็นหนังสือสิ่งแวดล้อม ส่วนที่สอง เป็น Kid's Reading Space ให้บริการหนังสือเด็ก และส่วนสุดท้ายคือ Alumni Space เป็นพื้นที่บริการศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

KU Eco-Library ให้บริการหนังสือและสื่อความรู้ด้วยระบบห้องสมุด “จินตคามณี” ซึ่งพัฒนามาจากระบบห้องสมุดอัตโนมัติแบบเปิดเผยแพร่ Koha ที่สำนักหอสมุดได้ศึกษาวิจัยและนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นต้นแบบระบบห้องสมุดโอเพนซอร์สของประเทศไทย

การให้บริการใน KU Eco-Library มุ่งเน้นการให้บริการแบบประหยัดพลังงานและทรัพยากร ผู้ใช้บริการสามารถมีส่วนร่วมด้วยการบริการตนเอง และช่วยบริการผู้อื่น โดย

1. สืบค้นหนังสือด้วยตนเอง ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จัดเตรียมไว้
2. ยืมหนังสือด้วยตนเอง ผ่านเครื่องยืมอัตโนมัติ
3. ช่วยกันจัดเก็บหนังสือที่ใช้แล้ว ให้เป็นระเบียบ
4. ช่วยกันดูแลรักษา Eco-Library ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์และการมีจิตอาสา

บูรณาการห้องสมุดนำความรู้สู่ชุมชน

โครงการห้องสมุดชุมชน สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานภายใต้โครงการส่งเสริมการอ่าน เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และดำเนินการตามนโยบายการบริการวิชาการแก่สังคม ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการขยายโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่พ.ศ. 2545 ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมห้องสมุดชุมชน ประชาสัมพันธ์เพื่อขอรับบริจาคหนังสือ สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อมอบให้กับห้องสมุดชุมชนและชมรมนิสิตหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำไปพัฒนาห้องสมุดในชนบท ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีโครงการฯ ได้รวบรวมหนังสือและสื่อความรู้ มอบให้โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ กว่า 100 แห่ง โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- บริจาคหนังสือและสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือมากกว่า 100,000 เล่ม อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 53 ชุด ชั้นวางหนังสือและวารสาร อุปกรณ์กีฬา และสื่อการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน
- จัดห้องสมุดให้กับชุมชน โดยตกแต่งห้องสมุดให้น่าใช้ จัดหมวดหมู่หนังสือและจัดระบบห้องสมุด โดยได้จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการให้บริการยืมคืนหนังสือ และถ่ายทอดความรู้การจัดการห้องสมุดให้กับผู้แทนชุมชน เพื่อให้สามารถดูแลและบริหารจัดการห้องสมุดได้ด้วยตนเอง
- จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
- จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อให้กับนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยร่วมกับอาจารย์แนะแนวการศึกษาของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กำหนดแนวทางการบริหารงานองค์กร โดยยึดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักพอประมาณ บริหารงานอย่างมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันให้กับบุคลากร และองค์กร บนพื้นฐานของการบริหารจัดการ โดยใช้ความรู้คู่คุณธรรม ดังนี้

- บริหารงานแบบมีส่วนร่วม และใช้หลักธรรมาภิบาล มุ่งผู้การให้บริการดีมีคุณธรรม
- บริหารงานเชิงรุก พร้อมแก้ปัญหาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และมีจิตพร้อมบริการ
- บริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ยึดหลักความพอประมาณ ประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า
- พัฒนาสภาพแวดล้อมผู้การเป็นห้องสมุดสีเขียวที่อนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาบริการ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ อย่างรู้เท่าทันและสามารถพึ่งพาตนเองได้
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ร่วมแบ่งปันความรู้และสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกัน

นอกจากนี้ สำนักหอสมุด ยังได้พัฒนาคลังความรู้และฐานข้อมูลเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นฐานความรู้ในการปฏิบัติงาน และให้บริการเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักและ ผู้สนใจสามารถนำความรู้ไปใช้ได้โดยสะดวก โดยมีแหล่งอ้างอิงข้อมูลที่เชื่อถือได้

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต้นแบบบริการห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศชุมชน

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีการดำเนินงานตามลักษณะเด่นสำคัญของการเป็นห้องสมุดต้นแบบด้านการบริการสารสนเทศท้องถิ่น ลักษณะห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ดังนี้

1. เป็นแหล่งการบริการวิชาการสู่ชุมชน : ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร
2. เป็นแหล่งพัฒนานวัตกรรมและเครือข่ายทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาพประกอบที่ 26 หน้าจอเว็บไซต์สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จาก <http://www.library.msu.ac.th/web>

ห้องสมุดต้นแบบบริการห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศชุมชน

ตลอดระยะเวลา 40 กว่าปีของการดำเนินงานบริการชุมชน สำนักวิทยบริการมุ่งมั่นพัฒนาเป็นแหล่งค้นคว้า แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับชุมชน โดยยึดความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นหลัก เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เข้ามาศึกษาค้นคว้าโดยไม่เก็บค่าบริการ เพราะคำนึงถึงการเปิดกว้างทางการเรียนรู้ของเยาวชน และประชาชน นอกเหนือจากบริการในสำนักวิทยบริการแล้ว ยังมีโครงการบริการทางวิชาการแก่ชุมชน ได้แก่

- โครงการคุณหนูฤดูร้อน
- โครงการสู่ชนบทสำหรับคุณหนู

- โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาชุมชน
- โครงการวิจัยเพื่อจัดตั้งศูนย์วิชาการสู่ชนบท
- โครงการบริการวิชาการสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชนชนบท

โครงการดังกล่าวนี้ ได้กลายมาเป็นโครงการต้นแบบของโครงการอื่น ๆ เช่น โครงการข่ามความรู้ ชุดความรู้สู่ชาวบ้าน การส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กในชนบท และความร่วมมือกับโครงการบริการทาง วิชาการของมหาวิทยาลัย การเป็นวิทยากรอบรมแก่หน่วยงานในชุมชนต่างๆ ตัวอย่าง เช่น

1.โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ให้แก่อาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการพัฒนาระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดดิจิทัล และการทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.โครงการให้ความร่วมมือทางวิชาการสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์แก่ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ในพระบรมราชูปถัมภ์ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี

3.โครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนร่วมกับโครงการเยี่ยมเยียนประชาชนจังหวัดมหาสารคาม ได้ ดำเนินงานมาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2532 ถึงปัจจุบัน ลักษณะของโครงการ ผู้ว่าราชการจังหวัด และ หัวหน้าส่วนราชการภายในจังหวัดออกไปพบปะประชาชนเพื่อรับทราบปัญหา ความเดือดร้อนที่แท้จริง ของราษฎร และให้ความช่วยเหลือ บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายของโครงการ อีกทั้งกระตุ้นให้ราษฎรตื่นตัวที่จะพัฒนาตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง มหาวิทยาลัย มหาสารคามได้มอบหมายให้สำนักวิทยบริการเข้าร่วมให้บริการวิชาการแก่ชุมชนตามกำหนดการของ จังหวัดมหาสารคามเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้งๆละ 1 อำเภอ โดยสลับหมุนเวียนไปไม่ซ้ำบ้าน แต่ครั้งมี ประชาชนมาร่วมกิจกรรมจำนวนมาก สำนักวิทยบริการได้จัดกิจกรรมร่วมโครงการ ได้แก่ กิจกรรม ส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก กิจกรรมวาดภาพระบายสี การเล่านิทาน การร้องเพลง การตอบปัญหาชิง รางวัล การบริการการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับผู้ใหญ่โดยบรรจุไว้ในถุงผ้าและข่าม พื้นที่เมือง โดยใช้วัสดุพื้นเมืองเป็นอุปกรณ์ในการออกบริการชุมชน โดยแบ่งตามหัวเรื่องต่างๆเช่นธรรมะ แห่งชาติเพื่อชีวิต ไร่สวนผสม กฎหมายน่ารู้ เป็นต้น

4.โครงการจัดระบบห้องสมุด (บรรณอาทร) ในพ.ศ.2552 เป็นต้นมา สำนักวิทยบริการได้ดำเนินการจัดระบบห้องสมุดให้กับห้องสมุดวัดศรีสวัสดิ์ จ.มหาสารคาม เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนาสำหรับชุมชน โดยจัดระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่มีระบบสืบค้น และระบบยืมคืน และในปีเดียวกัน สำนักวิทยบริการได้ช่วยดำเนินการด้านการวางแผนและออกแบบจัดห้องสมุดเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งห้องสมุดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการจัดระบบห้องสมุดให้กับห้องสมุดโรงเรียน

5.โครงการแหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนประชาชนทั่วไป เข้าร่วมกิจการ ได้ศึกษาเรียนรู้สารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร โดยในแต่ละปีมีหน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ ทั่วประเทศให้ความสนใจขอเข้าเยี่ยมชมและศึกษาดูงานในสำนักวิทยบริการเป็นประจำ

แหล่งพัฒนานวัตกรรมและเครือข่ายทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

ดำเนินการพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดมหาสารคาม (Mahasarakham Library Network (MALINET) ต้นแบบการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดทุกประเภทในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้บริการในจังหวัดมหาสารคาม

จากความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้สถาบันบริการสารสนเทศทั้งหลายไม่สามารถที่จะจัดหาทรัพยากรสารสนเทศมาบริการผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วนตามความต้องการ เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันโดยความประหยัด และสนองตอบยุทธศาสตร์ชาติและของมหาวิทยาลัย ในการให้สถาบันการศึกษาในส่วนภูมิภาคมีส่วนในการบริการวิชาการแก่ชุมชน ในการศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามจึงได้จัดทำโครงการเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุดมหาสารคาม โครงการนี้เป็นโครงการภาคีห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการแบ่งปันทรัพยากรทุก ๆ ด้าน รวมทั้งส่งเสริมภารกิจในด้านบริการสารสนเทศในจังหวัดมหาสารคาม

ภาคีห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยสถาบันการศึกษา 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม และ วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกับภาคีดังนี้

1. เพื่อพัฒนาระบบบริการสารสนเทศห้องสมุด โครงการเครือข่ายสารสนเทศห้องสมุด มหาวิทยาลัยให้มีมาตรฐานเดียวกัน
2. เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันอย่างคุ้มค่า
3. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตามอัชฌาศัย และเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาพประกอบที่ 27 แสดงเว็บไซต์เครือข่ายห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

จาก : <http://www.mahalib.msu.ac.th/web/>

ต้นแบบศูนย์สารสนเทศชุมชน : ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร

ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2513 โดยจัดเป็นมุมบริการสารสนเทศอีสาน ต่อมาพัฒนางานเป็น “ศูนย์เอกสารอีสาน” ใน พ.ศ. 2525 ได้รับเกียรติจากคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี มอบรางวัลการผลิตผลงานเพื่อเยาวชน ประเภทสื่อชาวบ้าน และเปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์สารนิเทศอีสาน” วันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ได้รับพระกรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานนามว่า “ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร” วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2538 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เปิดศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร นำความปลาบปลื้มมายังพสกนิกรชาวอีสานอย่างล้นพ้น

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร ประกอบด้วย

1. เป็นแหล่งจัดหา จัดเก็บ อนุรักษ์ เผยแพร่ และบริการสารสนเทศท้องถิ่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การเกษตร การเมือง เศรษฐกิจและสังคม การศึกษา การพัฒนาชนบท เป็นต้น ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบทั้งสิ่งตีพิมพ์ และไม่ตีพิมพ์

2. เป็นศูนย์กลางสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านข้อมูลท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีทรัพยากรสารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการของนักวิจัยที่ครอบคลุมและหลากหลาย

3. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำนุบำรุง รักษา อนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และสืบทอดเรื่องราววัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของชาวอีสานที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายสารสนเทศท้องถิ่นทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

ศูนย์สารนิเทศอีสานสิรินธร ได้จัดระบบและการให้บริการ ดังนี้

1. หนังสือและงานวิจัย (ส) จัดเรียงที่ชั้นตามเลขเรียกหนังสือ โดยจัดหมวดหมู่ตามระบบทศนิยมของดิวอี้ ผู้ใช้บริการสามารถศึกษาค้นคว้าได้ที่ชั้นหนังสือห้องศูนย์ฯ

2. บทความ(ARS) กฤตภาค(CPS) จุลสาร(PPS) รูปภาพ(PICS) และแผ่นที่(MPS) จัดเรียงตามลำดับเลขทะเบียนจากน้อยไปมากโดยจัดเก็บเอกสารแยกแต่ละประเภท เมื่อผู้บริการต้องการใช้เอกสารให้จดสัญลักษณ์พร้อมเลขทะเบียนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ห้องศูนย์ฯ

3. ภาคนิพนธ์ ศิลปนิพนธ์ สารนิพนธ์ ปัญหาพิเศษ (TPS) จัดเรียงที่ชั้น โดยเรียงตามลำดับเลขทะเบียนจากน้อยไปมาก ผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการที่ชั้นภาคนิพนธ์ห้องศูนย์ฯ

4. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จัดเรียงที่ชั้นตามตัวอักษรของชื่อหนังสือพิมพ์ ก-ฮ

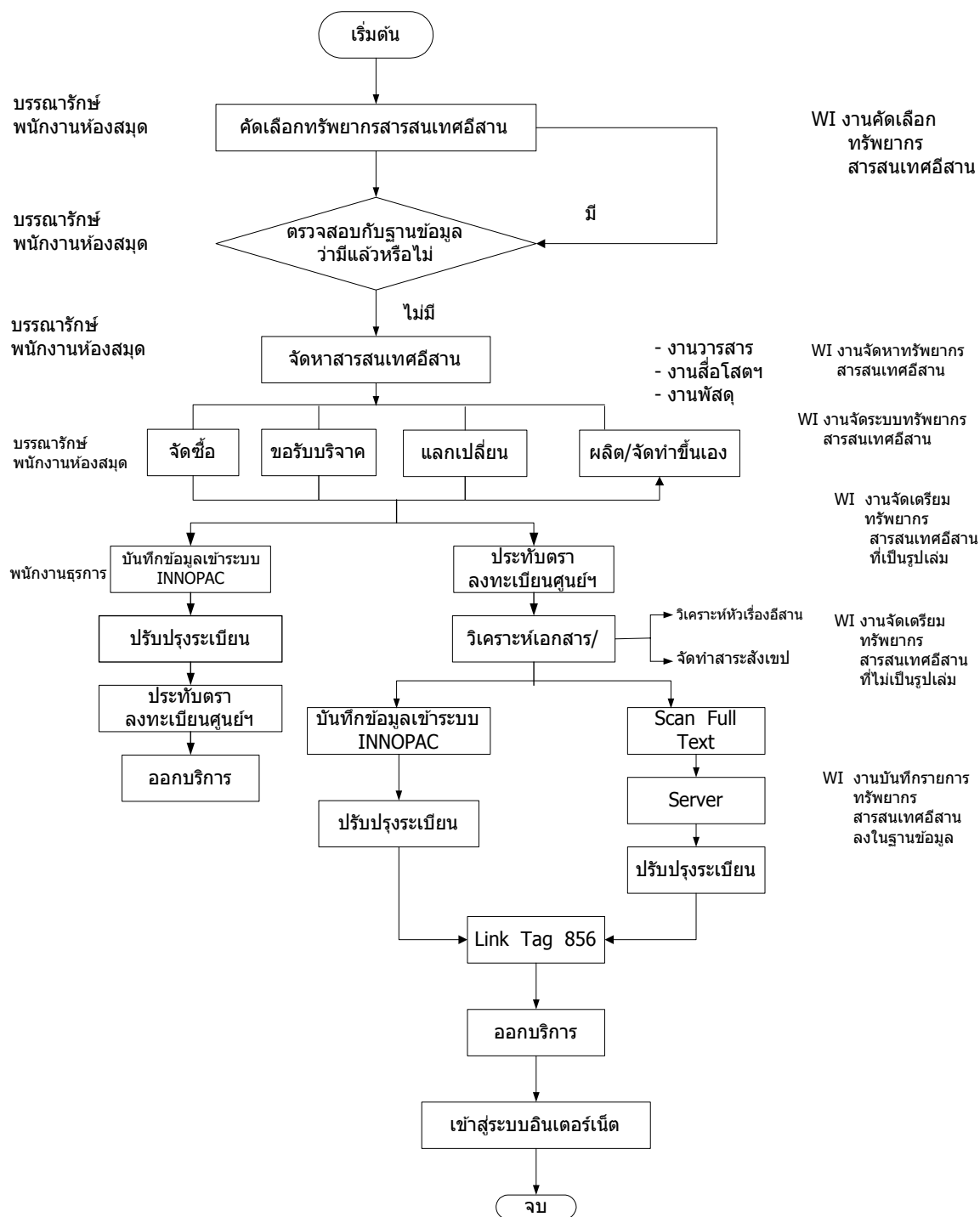
5. ซีดี-รอม(CDS) แถบบันทึกเสียง(TCS) แถบบันทึกภาพ (VCS) วีดิโอเทป ไมโครฟิล์ม และสไลด์ จัดเก็บตามเลขทะเบียนแยกวัสดุ แต่ละประเภท เมื่อผู้บริการต้องการใช้ให้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อโสตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

6. วัสดุจำลองและของตัวอย่าง เป็นการจัดแสดงพร้อมประกอบคำบรรยายให้ผู้เยี่ยมชมและผู้สนใจศึกษาค้นคว้า

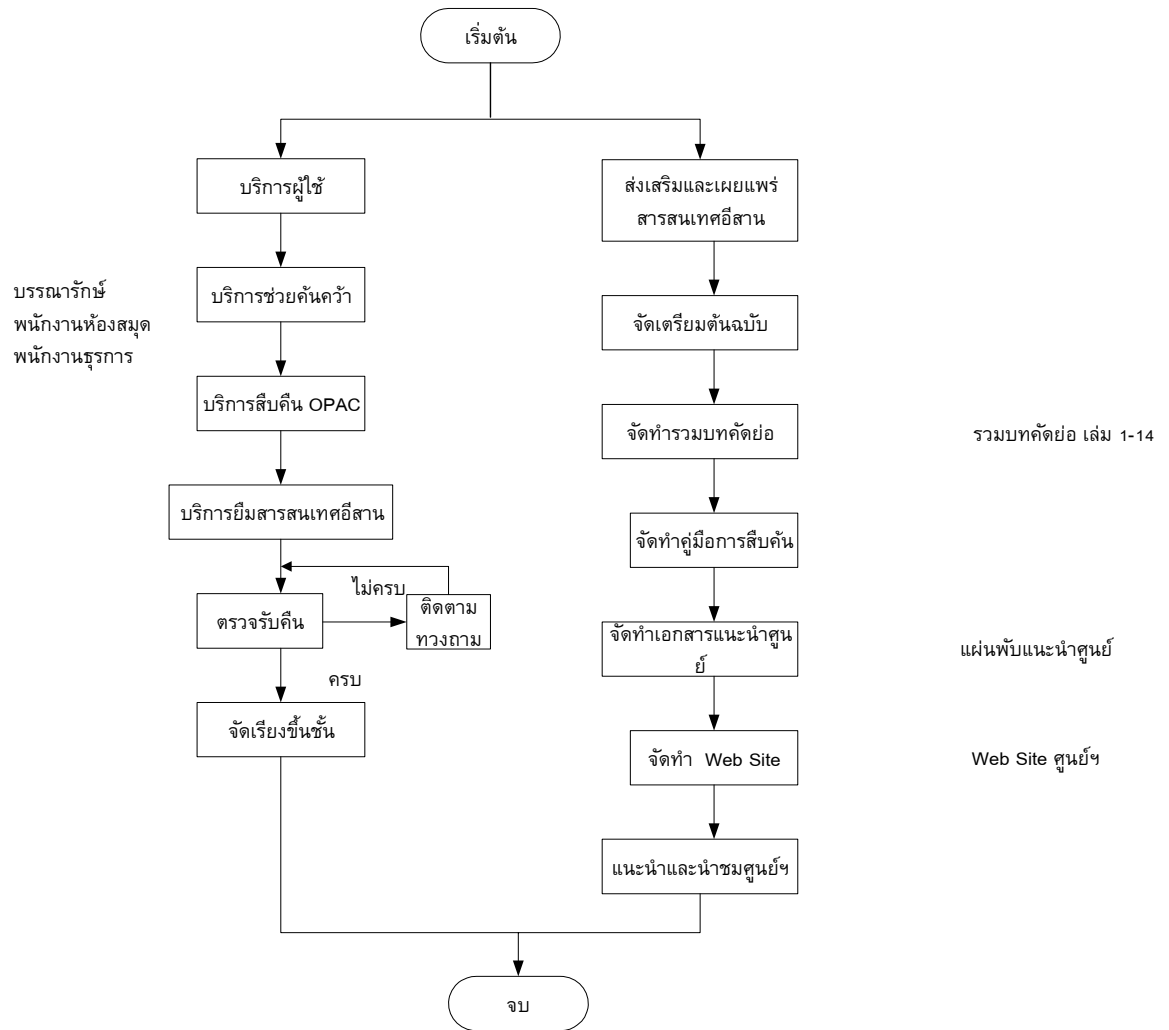
นอกจากนี้ยังได้จัดทำฐานข้อมูลอีสาน โดยได้จัดบริการฐานข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. สารสนเทศอีสานจากฐานข้อมูลห้องสมุด (Web OPAC)
2. ฐานข้อมูลกฤตภาคอีสานอิเล็กทรอนิกส์ (e-Isan Clipping)
3. ฐานข้อมูลระบบจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศอีสานบนอินเทอร์เน็ต
4. ฐานข้อมูลสารสนเทศอีสานอิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนการ/กระบวนการปฏิบัติงานพัฒนาและจัดระบบสารสนเทศอีสาน

ขั้นตอน/กระบวนการปฏิบัติงานบริการสารสนเทศอีสาน

ภาพประกอบที่ 28 ศูนย์สารสนเทศอีสานสิรินธร

แนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์สารนิเทศอีสานลริณทร

1. เป็นต้นแบบด้านการจัดการสารสนเทศท้องถิ่นที่หน่วยงาน สถาบัน องค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้การยอมรับ
2. มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาปรับใช้กับงานข้อมูลท้องถิ่นอย่างครบวงจร ทำให้เกิดการพัฒนารวมที่จะก้าวสู่ประชาคมอาเซียนได้อย่างดี
3. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสารสนเทศท้องถิ่นพื้นบ้านอีสานที่ข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สมบูรณ์ที่สุดในประเทศไทย
4. เป็นห้องสมุดที่มีความเป็นเอกลักษณ์บ่งบอกความเป็นพื้นบ้านอีสานอย่างโดดเด่นทั้งด้านเนื้อหาทรัพยากรและครุภัณฑ์ชั้นหนังสือที่นำมาใช้ ตลอดจนการจัดภูมิทัศน์และบรรยากาศที่ส่งเสริมความเป็นไทย
5. เป็นองค์กรที่สร้างความตระหนักในการดำรง รักษา อนุรักษ์ เผยแพร่ข้อมูลท้องถิ่นพื้นบ้านอีสานจนกลายเป็นความภาคภูมิใจในความเป็นชาวอีสาน
6. ติดตามความเคลื่อนไหว ความรู้ เรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ อยู่เสมอ และนำมาถ่ายทอดในรูปแบบต่างๆ เช่นในรูปแบบของการจัดนิทรรศการ การบันทึกในฐานข้อมูลออนไลน์
7. สร้างความตระหนักในการมองเห็นคุณค่า คุณประโยชน์ในงานห้องสมุดที่มีต่องานข้อมูลท้องถิ่น ว่ามีส่วนสำคัญต่อองค์กร สังคม และประเทศชาติ งานข้อมูลท้องถิ่นถือเป็นงานระดับชาติ เป็นหน้าที่ที่เราต้องดำรง รักษา หวงแหนทรัพย์สินสมบัติของชาติให้คงอยู่ตลอดไป (แม้รูปแบบจะเปลี่ยนไปแต่เนื้อหาต้องคงอยู่) มีความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงที่จะพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า เชื่อมั่นว่าเราทำได้ และทำแล้วจะเกิดผลดีทั้งต่อตนเอง องค์กร และสังคม
8. มีการผลักดันให้เกิดเครือข่ายข้อมูลท้องถิ่นทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ เพื่อสร้างความตระหนักและเกิดการยอมรับ ในการอนุรักษ์ ดำรง รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละประเทศ แต่ละภูมิภาคให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

การสร้างเครือข่ายงานข้อมูลท้องถิ่นทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

- งานข้อมูลท้องถิ่น ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (Provincial University Library Network : PULINET)
- Local Information Network in Southeast Asia
Toyota Foundation, Tokyo, Japan
Mahasarakham University (MSU), Thailand
International Librarians and Information Specialist Group, Thai Library Association

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Center for Southeast Asian Studies (CSEAS), Kyoto University

The Ministry of State for Research and Technology, Indonesia

National Library of Vietnam

National Library of Laos

National University of Laos

University of the Philippines

การจัดประชุมสัมมนาด้านข้อมูลท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนักในการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

- “การดำเนินงานสารสนเทศท้องถิ่น” (พ.ศ. 2544)
- “การจัดการสารสนเทศในท้องถิ่น” (พ.ศ. 2545)
- “สารสนเทศท้องถิ่นกับการพัฒนาการศึกษา” (พ.ศ. 2546)
- “Local Information Management Network ” (2004)
- “THE 2ND INTERNATIONAL MEETING ON LOCAL INFORMATION NETWORK” (2005)
- “Regional Workshop for Content Builders : Preserving and Sharing of Local Information Resources Among Southeast Asian Network Members” (2006)
- “Local Information Network : Local Wisdom as Power to Social and Economic Development” (2008)

คุณค่าที่ได้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการอนุรักษ์ ถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องไม่สูญหาย
2. มีแหล่งการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชุมชนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้
3. เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ต้นแบบด้านการบริการวิชาการสู่ชุมชน

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีการดำเนินงานตามลักษณะเด่นสำคัญของการเป็นห้องสมุดต้นแบบด้านการบริการวิชาการสู่ชุมชน ได้แก่ ลักษณะที่เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้นแบบ ดังนี้

1. เป็นแหล่งการบริการวิชาการสู่ชุมชน
2. บริการวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม Digital theses
3. บริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ฉบับเต็ม

ภาพประกอบที่ 29 แสดงเว็บไซต์สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

จาก <http://lib.swu.ac.th>

แหล่งการบริการวิชาการสู่ชุมชน

บริการวิชาการแก่ชุมชนเป็นภารกิจหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดำเนินงานตามภารกิจของมหาวิทยาลัยตั้งแต่ พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา ได้ริเริ่มโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนมาโดยตลอดในช่วงแรกของการบริการวิชาการแก่ชุมชน ได้จัดทำโครงการนิทรรศการสัญจรสำหรับนักอ่านรุ่นเยาว์ (Traveling Exhibition of Books for Young Readers) โดยความริเริ่มของ ดร. มาเรีย เหล่าสุนทร อดีตผู้อำนวยการห้องสมุดเมื่อครั้งมหาวิทยาลัยเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสมาคมพัฒนาการอ่านของเด็ก โดยยูเนสโก (UNESCO) สนับสนุนเงินทุน วัตถุประสงค์ คือ เพื่อนำความรู้ในหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพไปสู่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนชุมชนที่ห่างไกล โดยการจัดนิทรรศการหนังสือทั้งภาษาไทย

และภาษาต่างประเทศที่ครอบคลุมหัวข้อในสาขาต่าง ๆ ได้แก่ สันติภาพ สิทธิมนุษยชน การรู้หนังสือ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพื่อจัดแสดงแก่ครู ครูบรรณารักษ์ และนักเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสถานทูตต่าง ๆ และบรรณารักษ์ต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยในการบริจาคหนังสือสำหรับจัดแสดงนิทรรศการ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่ร่วมบริจาคหนังสือและเงินสมทบช่วยเหลือโครงการ (UNESCO. 1990: 48-49)

การดำเนินการโครงการนิทรรศการสัญจรสำหรับนักอ่านรุ่นเยาว์ สำนักหอสมุดกลาง มศว. ได้ประสานความร่วมมือกับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือครูและครูบรรณารักษ์ผู้เข้ารับการอบรมให้มีทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตลอดจนสาธิตการใช้หนังสือและทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ เพื่อประกอบการเรียนการสอนแก่ครู สำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ที่เกิดจากการอ่าน โดยกิจกรรมภายใต้โครงการฯ ใช้ระยะเวลาครั้งละ 2-3 วัน ในส่วนของการจัดนิทรรศการหนังสือมีการพัฒนารูปแบบของอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดแสดง เช่น การนำถุงปุ๋ยซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วไปในทุกครัวเรือน มาเย็บเป็นกระเป๋าสำหรับใส่หนังสือที่สามารถนำไปแขวนตามสถานที่ต่าง ๆ ได้สะดวก เช่น ใต้ต้นไม้ ใต้อาคารเรียนที่เป็นใต้ถุน โลง สนามหญ้า ผนังห้อง เป็นต้น ทั้งนี้จะจัดแสดงหนังสือประกอบกับกิจกรรมการเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ

นอกจากนี้ โครงการฯ ได้มอบหนังสือใหม่แก่โรงเรียนเพื่อนำเข้าห้องสมุด โรงเรียนที่เคยได้รับบริการตามโครงการนี้ เช่น โรงเรียนบ้านสระเศรษฐี จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนประชารังสฤษฎ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนวัดมหานาม จังหวัดอ่างทอง โรงเรียนสามัคคีศึกษา โรงเรียนวังวิเศษ และโรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง โรงเรียนสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลราชธานี เป็นต้น

โครงการฯ นี้ดำเนินการมาถึงปัจจุบัน โดยเงินบริจาคที่ได้จากการระดมเงินทุนที่ละเล็กละน้อยอย่างต่อเนื่องและจากการจำหน่ายหนังสือที่ได้รับบริจาค เพื่อเป็นทุนสำรองสำหรับการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยกำหนดผู้รับผิดชอบเงินบริจาคและการจำหน่ายหนังสือที่ได้รับบริจาคเพื่อจัดสรรเงินสำหรับการจัดโครงการหรือการร่วมสมทบการจัดกิจกรรมกับโครงการอื่นตามร้องขอ อาทิ การจัดกิจกรรมร่วมกับโครงการบริการวิชาการอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย การจัดโครงการพัฒนาห้องสมุดในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

บทเรียนที่ผ่านมา

ตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมา สำนักหอสมุดกลาง มศว ได้ดำเนินการกิจบริการวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งได้พัฒนาภารกิจให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นตามที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ในปี 2541-2542 บรรณารักษ์ของสำนักหอสมุดกลาง ได้ขอรับทุนวิจัยโครงการชนบทศึกษา กลุ่มการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของมหาวิทยาลัยปีงบประมาณ 2542 คือ โครงการวิจัยและพัฒนานักอ่านรุ่นเยาว์โรงเรียนประถมศึกษาในชนบท เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนวัดโพธิ์ อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ซึ่งมุ่งเน้นการเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่านสอดแทรกไปกับการเรียนการสอนของครู พบว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านทำให้นักเรียน มีนิสัยรักการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นไปตามความมุ่งหมาย ของการวิจัย ในการวิจัยครั้งนั้น ได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการส่งเสริมการอ่านให้แก่คณะครูใน พื้นที่อำเภอปากพลีก่อนจะเริ่มการทดลองด้วย (รัตนพร สงวนประสาทพร. 2542: บทคัดย่อ) นับตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมาการบริการวิชาการชุมชน ได้เป็นภารกิจหลักสำคัญประการหนึ่งของห้องสมุด ในปัจจุบัน

การบริการวิชาการชุมชนมีรูปแบบดำเนินงานเป็น 2 โครงการหลัก ได้แก่ โครงการทอดผ้าป่า หนังสือเนื่องในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปีของมหาวิทยาลัย และโครงการพัฒนาและ ปรับปรุงห้องสมุดภายใต้โครงการรักการอ่านของมหาวิทยาลัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานบริการทาง วิชาการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การสำรวจพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการของชุมชน
2. การเตรียมวัสดุ/อุปกรณ์สำหรับการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดหาหนังสือให้แก่ห้องสมุด และ การจัดเตรียมฐานข้อมูลพร้อมจัดการตัวเล่มเพื่อให้บริการ (บางแห่งจัดหาหนังสือให้เท่านั้น)
3. การดำเนินงานตามโครงการ ได้แก่ การปรับปรุงทางกายภาพของห้องสมุดชุมชน และการจัด กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
4. การประเมินและติดตามผล สถานที่ที่สำนักหอสมุดกลาง มศว เข้าไปจัดโครงการบริการ วิชาการชุมชน ได้แก่ โรงเรียนตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2553: 115-117)

ภาคกลาง ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนสุเหร่าบ้านคอน และห้องสมุดพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ห้องสมุดโรงเรียนบ้านวังตาอินทร์ จังหวัดลพบุรี ห้องสมุดโรงเรียนวัดมหานาม จังหวัดอ่างทอง ห้องสมุดโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ห้องสมุดวัดไชยภูมิ อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ห้องสมุดโรงเรียนบ้านเขาหิน (แสง สว่างวิทยา) จังหวัดนครนายก โรงเรียนเทศบาลวัดช่องลม จังหวัดสมุทรสาคร ภาคตะวันออก ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา (เขาสาป) จังหวัดระยอง ห้องสมุดโรงเรียนบ้านใหม่ศรีจำปาทอง ห้องสมุด โรงเรียนบ้านท่ากะบาก ห้องสมุดโรงเรียนชันบกแก้ว จังหวัดสระแก้ว และห้องสมุดโรงเรียนมัธยม พระราชทานนายาวจังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม และโรงเรียนสมเด็จพระเจ้า ภูมิพลอดุลยเดช จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคเหนือ ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ โรงเรียนบ้านนาออก สาขานาง ห้องสมุด โรงเรียนถิ่นทุรกันดาร อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ห้องสมุดโรงเรียนวัดดอนมดแดง สันติ สุข จังหวัดน่าน และจังหวัดอุดรธานี 4 แห่ง คือ ห้องสมุดโรงเรียนวัดทองลับแล (ธรรมเนตร์โสภณ) ห้องสมุดโรงเรียนตระเวนชายแดน 2 แห่ง คือห้องสมุดโรงเรียนบุญธรรมบุญพริ้ง และห้องสมุดโรงเรียน

ยอดโพธิ์ทอง ห้องสมุดโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม และศูนย์การเรียนรู้สมเด็จพระเจ้า อำเภอมะเข่ จังหวัด เชียงใหม่

ภาคใต้ ได้แก่ ห้องสมุด “อนุสรณ์ 100 ชาตกาลท่านพุทธทาสภิกขุ” ณ วัดพระบรมธาตุไชยาราช วรวิหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนบ้านบางม่วง จังหวัดพังงา

โครงการที่จัดว่าเป็นกรณีตัวอย่างสำคัญของสำนักหอสมุดกลาง มศว มี 2 โครงการ คือ โครงการฟื้นฟูห้องสมุดโรงเรียนที่ประสบภัยพิบัติ ซึ่งจัดขึ้นใน พ.ศ. 2548 หลังจากเหตุการณ์สึนามิ สถานที่จัด คือ อำเภอดงทับปด จังหวัดพังงา สำนักหอสมุดกลางได้เสนอโครงการฟื้นฟูห้องสมุดโรงเรียนที่ประสบภัยพิบัติต่อทางมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ โดยระยะที่ 1 เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การจัดห้องสมุดโรงเรียนเข้าสู่ระบบมาตรฐาน” มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 14 โรงเรียน ใช้เวลาดำเนินการ 1 สัปดาห์ กิจกรรมที่ฝึกอบรมครอบคลุมตั้งแต่การสร้างฐานข้อมูลการประเมินทรัพยากรห้องสมุด การปรับปรุงห้องสมุดทางกายภาพ การใช้ห้องสมุดกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การซ่อมหนังสือ การเตรียมหนังสือออกให้บริการ และการสร้างเครือข่ายในการฟื้นฟูห้องสมุดของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ระยะที่ 2 เป็นการติดตามและประเมินผล ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการให้คำแนะนำ และระยะที่ 3 เป็นการนำหนังสือที่ผ่านการคัดสรรมอบให้แก่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ (นงนารถ ชัยรัตน์. 2548: 97)

โครงการที่สอง คือ โครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา ณ วัดมงคล สามีคีรีหม่อม (วัดเขาสาป) จังหวัดระยอง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยรับนโยบายจากมหาวิทยาลัยในการพัฒนาห้องสมุดแห่งนี้ สำนักหอสมุดกลางพร้อมกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) ได้ร่วมมือกันสนับสนุนโครงการให้เป็นรูปธรรมโดยดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพทางกายภาพของห้องสมุด จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ วัสดุการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของสามเณรและอาจารย์ในโรงเรียน สร้างฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น รวมทั้งฝึกอบรมให้สามเณรสามารถใช้และดำเนินงานห้องสมุดได้ด้วยตนเอง (เยาวลักษณ์ ทองชัยภูมิ และสมสกุล บุญกำพร้า, 2551: 52) หลังจากการติดตามผลการดำเนินงานโครงการระยะที่ 1 เสร็จสิ้น พบว่าจำเป็นต้องกระตุ้นและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่สามเณรอย่างต่อเนื่องจึงมีการจัดทำโครงการระยะที่สอง ในปี พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นการขยายผลของการให้บริการ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- (1) การปรับปรุงทางกายภาพ ด้วยการเพิ่มพื้นที่นั่งอ่านขยายออกไปในสวน
- (2) การติดตั้งสายเคเบิลใยแก้วจากตึกเรียนมายังห้องสมุดสำหรับการสืบค้นอินเทอร์เน็ต
- (3) การจัดหาวัสดุ/ครุภัณฑ์ ได้แก่ หนังสือ/วารสาร คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(4) การจัดกิจกรรมฝึกทักษะการรู้สารสนเทศแก่สามเณร (อารีณะ วีระวัฒน์. 2552: 23) ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้แก่สามเณรใหม่ทุกปีต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

แนวทางบูรณาการเพื่อความยั่งยืน

หลังจากการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนตามนโยบายของมหาวิทยาลัย มาถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า สิบปี ในปี 2553 สำนักหอสมุดกลางตระหนักถึงความสำคัญของการนำโครงการบริการวิชาการบูรณาการกับงานวิจัย โดยกำหนดแต่งตั้งคณะวิจัย ซึ่งประกอบด้วยบรรณารักษ์ชำนาญการ จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เอื้อต่อการให้บริการทางวิชาการที่ยั่งยืนของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” มีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามผลความสำเร็จของการดำเนินงานบริการวิชาการแก่โรงเรียนตามภูมิภาคต่าง ๆ และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงรูปแบบของการให้บริการวิชาการที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนต่อไป โดยแบ่งกลุ่มคณะทำงาน ดังนี้

ภาคกลาง ติดตามผลการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนสุเหร่าบ้านคอน และห้องสมุดพระพุฒาจารย์(โต พรหมรังสี) วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ในกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนบ้านวังตาอินทร์ จังหวัดลพบุรีภาคเหนือ เป็นการติดตามผลการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนสัว อำเภอสัว และโรงเรียนปริยัติธรรม วัดดอน-มงคลสันติสุข จังหวัดน่าน และห้องสมุดโรงเรียนบ้านโคกวิทยาคม จังหวัดอุดรธานีภาคใต้ เป็นการติดตามผลการดำเนินงานห้องสมุด “อนุสรณ์ 100 ชาตกาลท่านพุทธทาสภิกขุ” ณ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนบ้านบางม่วง จังหวัดพังงา

ภาคตะวันออก ติดตามผลการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนชับนบกแก้ววิทยา จังหวัดสระแก้ว และห้องสมุดโรงเรียนมงคลวิทยา (วัดเขาสาป) จังหวัดระยองโดยภาพรวมจากการติดตามผลการให้บริการวิชาการแก่สังคมข้างต้น คณะวิจัยได้ร่วมประชุมสรุปข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งพบว่าปัจจัยสำคัญที่เป็นปัญหาของความยั่งยืนนั้นก็คือ บุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานห้องสมุดที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากห้องสมุดดังกล่าวล้วนประสบปัญหาด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดโดยมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรตลอดเวลา และบุคลากรที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ใหม่ยังขาดความรู้และทักษะด้านการจัดการห้องสมุด จึงสรุปแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยสำนักหอสมุดกลางควรจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับงานห้องสมุด เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรที่จะดำเนินงานห้องสมุด ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้ทดลองแนวทางแก้ปัญหาการบริการวิชาการแบบยั่งยืนในโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน “หนึ่งตำบล หนึ่งมหาวิทยาลัย” ที่ทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมอบหมายให้สำนักหอสมุดกลาง มศว ดำเนินงาน โดยกำหนดให้จังหวัดนครนายกและจังหวัดสระแก้ว เป็นชุมชนรับบริการ คณะวิจัยจึงทดลองใช้รูปแบบการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ตามโครงการพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดภายใต้โครงการรักการอ่านของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสและโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวนทั้งสิ้น 36 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนบ้านเขาหิน (แสงสว่างวิทยา) อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นระยะเวลา 3 วัน ซึ่งคณะวิจัยสามารถนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงงานบริการวิชาการแก่ชุมชนต่อไป

การดำเนินงานบริการวิชาการแก่ชุมชนในโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเพื่อความยั่งยืน ซึ่งใช้เวลาในการอบรมจำนวน 3 วัน ฝึกอบรมแก่ครูบรรณารักษ์ ครูภาษาไทยหรือครูที่รับผิดชอบงานห้องสมุด โดยกำหนดรูปแบบและเนื้อหาของการอบรม ดังนี้

1. การซ่อมหนังสือ ดำเนินการเสริมปกให้แข็งแรง การเข้าปกหนังสือ การเย็บเล่ม และการสร้างหนังสือทำมือ โดยเน้นการใช้วัสดุที่หาได้ง่าย ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้เทคนิคการซ่อมหนังสือแนวใหม่ของสำนักหอสมุดกลาง ได้ปฏิบัติจริงมีการนำเสนอผลงานของผู้รับการอบรม รวมทั้งการร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการประยุกต์วิธีการซ่อมหนังสือและประโยชน์ที่ได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในโรงเรียนของตนได้อย่างแท้จริง

2. การวิเคราะห์หมวดหมู่และการลงรายการ เน้นทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือ หลักเกณฑ์การลงรายการบรรณานุกรมของหนังสือ โดยการบรรยายและมีแบบฝึกหัดฝึกการวิเคราะห์และวินิจฉัยเนื้อหาของหนังสือเพื่อตัดสินใจในการลงรายการและจัดหมวดหมู่หนังสือ และแนะนำโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่โรงเรียนที่ยังไม่มีโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การอบรมการนำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสอดแทรกในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนจากการสาธิตเทคนิคและวิธีการในการจัดกิจกรรม ได้แก่ การเล่านิทาน ประกอบอุปกรณ์และกิจกรรม เช่น เชือก การพับกระดาษ เป็นต้น การสร้างเรื่องจากภาพ (การเขียนเรื่อง) และการสร้างภาพจากเรื่องราวที่เล่า (หนังสือทำมือ) ผลการประเมิน โครงการฝึกอบรมที่จัดในครั้งนี้นับว่าคณะครูโรงเรียนต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่พึงพอใจต่อรูปแบบและเนื้อหาทั้งสามด้านที่ทีมบุคลากรสำนักหอสมุดกลาง มศว นำเสนอและได้ฝึกปฏิบัติจริง ทั้งนี้เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมที่ฝึกอบรม ได้แก่ การซ่อมหนังสือ การวิเคราะห์หมวดหมู่และการลงรายการ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมาก่อน นอกจากนี้คณะวิจัยสามารถใช้รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวไปทดลองซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อหาแนวทางตามความคิดข้างต้นส่งผลต่อกลุ่มห้องสมุดโรงเรียนอื่นหรือไม่ ซึ่งสำนักหอสมุดกลาง มศว มีภารกิจต้องติดตามผลการฝึกอบรมเพื่อหาแนวทางพัฒนาทักษะและความรู้ด้านห้องสมุด เพื่อให้ครูผู้รับการอบรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปต่อยอดขยายผลสู่การปฏิบัติจริงในการเรียนการสอนและที่ห้องสมุดโรงเรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บริการ Digital Theses

บริการวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มรูป (Full-text) 16,700 รายการ และวิทยานิพนธ์ฉบับเล่ม 24,904 เล่ม

Search Results
295 titles matched: การศึกษาไทย

1. กรขบวนทัศนศิลปศึกษาหลังสมัยใหม่ในประเทศไทย / วิรัตน์ ปิ่นแก้ว.
by วิรัตน์ ปิ่นแก้ว, วิชา ศึกษาศาสตร์, อาจารย์ที่ปรึกษา, เลิศ อานันทนะ, อาจารย์ที่ปรึกษา, พงษ์ สุขศรีษ 2554.
Call#: 709.05 7691ก
THESIS 7691ก 2554
Diss.Note: ปริญญาโท (ศศ.ด. (ศิลปวัฒนธรรมวิจัย)) - มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.
URL: [เอกสารฉบับเต็ม](#)

ภาพประกอบที่ 30 แสดงหน้าจอการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ Digital Theses

บริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์

เป็นการบริการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ฉบับที่ให้อ่านเต็มรูป(Full-text) ผู้ใช้สามารถอ่านเนื้อหาได้ผ่านออนไลน์ ทำให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ตัวอย่างวารสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น

บรรณศาสตร์ มศว

HOME ABOUT LOG IN REGISTER SEARCH CURRENT ARCHIVES

Home > Vol 5, No 1

บรรณศาสตร์ มศว

วัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร

ส่งเสริมและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ตลอดจนความรู้ใหม่ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารบรรณศาสตร์และสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการระหว่างผู้สอน บรรณารักษ์ นักศึกษาศึกษา และผู้สนใจ

Vol 5, No 1: วารสารบรรณศาสตร์ มศว

TABLE OF CONTENTS

OPEN JOURNAL SYSTEMS

Journal Help

USER

Username

Password

Remember me

Log In

NOTIFICATIONS

- View
- Subscribe / Unsubscribe

JOURNAL CONTENT

ภาพประกอบที่ 31 แสดงการสืบค้นวารสารอิเล็กทรอนิกส์

จาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jlis>)

SWU e-journals

- + มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์
- + วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- + วารสารคณะพลศึกษา

- + วารสารบรรณศาสตร์ มศว
- + วารสารประวัติศาสตร์
- + วารสารพฤติกรรมศาสตร์
- + วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
- + วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- + วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา
- + วารสารวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์
- + วารสารวิทยาศาสตร์ มศว
- + วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- + วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา
- + วารสารศิลปกรรมศาสตร์
- + วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ
- + วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- + International Journal of Behavioral Science (IJBS)

บรรณานุกรม

นภลัย ทองปิ่น หัวหน้าฝ่ายบริการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สัมภาษณ์ (1 ธค. 2555)

นงนารถ ชัยรัตน์. (2548). **ครบรอบ 1 ปี ธรรมเนียมพิบัติลีลามิ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญสม เล้าพูนพิทยะ และ พิมล เมษสวัสดี้ (2555) การบริการวิชาการแก่สังคม : การสร้างสรรค์เพื่อความ

ยั่งยืน วารสารบรรณศาสตร์ มศว 5,1 (มกราคม –มิถุนายน)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สำนักหอสมุดกลาง. (2553). **รายงานประจำปีสำนักหอสมุดกลาง**.

กรุงเทพฯ:สำนักหอสมุดกลาง.

เขวลักษณ์ ทองชัยภูมิ; และ สมสกุล บุญคำพริ้ว. (2551). **ห้องสมุดรักการอ่าน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม

และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

รัตนพร สงวนประสาทพร. (2542). **โครงการวิจัยและพัฒนานักอ่านรุ่นเยาว์โรงเรียนประถมศึกษาในชนบท**. กรุงเทพฯ:

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รุ่งฤดี ภูชมศรี นักวิชาการศึกษานักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สัมภาษณ์ (10 ธค. 2555)

พรพิมล มโนชัย รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สัมภาษณ์ (10 ธค. 2555)

พิมล เมษสวัสดี้ รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สัมภาษณ์

(28 ธค. 2555)

สมพงษ์ เจริญศิริ รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สัมภาษณ์ (10 ธค. 2555)

สุริทอง ศรีสะอาด ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สัมภาษณ์ (10 ธค. 2555)

อารีย์ ชาญกิจจานุกิจ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สัมภาษณ์ (1 ธค. 2555)

อาริณะ วีระวัฒน์. (2552). **ปมเยาวชนเป็นคนดีด้วยวิถี “โรงเรียนมงคลวิทยา”**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม

และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

UNESCO. (1990). **Intercultural Activities in Some African Libraries: Training Workshop**,

30 April - 4 May 1990. Bangkok: General Information Programme UNISIST.

ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

นางสาวสุจิตร์ สุภาพ

ห้องสมุดถือว่าเป็นศูนย์กลางในการศึกษาตามอัธยาศัย มีส่วนเชื่อมโยงระบบการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อีกทั้งเอื้อต่อวิถีชีวิตและความสนใจของผู้ต้องขังในการศึกษาหาความรู้ อันจะส่งผลให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายหลังการฟื้นฟูโทษ กรมราชทัณฑ์ได้จัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราช สุธาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 การจัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ในเรือนจำเพื่อให้บริการด้านการศึกษา ข้อมูลข่าวสารสนเทศแก่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่เรือนจำ ที่ผ่านมาโดยปรับปรุงห้องสมุดในเรือนจำทั่วประเทศให้มีความพร้อมในการให้บริการ เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดเรือนจำ/ทัณฑสถาน พ.ศ.2550 ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุธาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ในเรือนจำเกือบ 20 แห่ง

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตระหนักความสำคัญของแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะเรือนจำ ทัณฑสถาน เพื่อสนองนโยบายในพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุธาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยจัดทำโครงการพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญา เสนอมูลนิธิการศึกษาคณะกษัตริย์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับงบประมาณ 1 ล้านบาท เพื่อปรับปรุงห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง ให้เป็นแหล่งเรียนรู้มีชีวิต โดยการปรับปรุงห้องสมุด ณ ฝ่ายปกครองแดน 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้แดนต่าง ๆ จัดทำมุมอ่านหนังสือ เปิดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่โดยสับเปลี่ยนข่าวสารไปยังทุกแดน เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ค้นคว้าด้วยตนเอง รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรู้ก้าวทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและให้พร้อมกลับตัวเป็นคนดีสู่สังคม

ภาพประกอบที่ 32 อาคารภายนอกและภายในก่อนการพัฒนา

วัตถุประสงค์การพัฒนาห้องสมุด

1. เพื่อพัฒนาและยกระดับห้องสมุดเรือนจำกลางบางขวาง ให้เป็น “ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง” ในพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. เพื่อร่วมพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดที่เพียบพร้อม สำหรับให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร สารเทศแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางอย่างทั่วถึง
3. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวางได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตัวเอง อย่างต่อเนื่อง ตลอดช่วงเวลาที่ต้องโทษ
4. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของห้องสมุดเรือนจำ ให้เป็นตามบทบาทภารกิจของ ห้องสมุดเรือนจำอย่างแท้จริง ทั้งในแง่ การให้บริการข้อมูลข่าวสาร บริการส่งเสริมการอ่าน บริการค้นคว้าประกอบการเรียน สนับสนุนการศึกษาของผู้ต้องโทษ

เป้าหมายความสำเร็จ

1. เชิงปริมาณ จัดทำ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” เพื่อเป็นห้องสมุดต้นแบบห้องสมุด ๓ ดี ตั้งแต่ การปรับปรุงห้องสมุด ออกแบบตกแต่งภูมิทัศน์ จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็น จัดหา ทรัพยากรสารสนเทศ และระบบห้องสมุด ตามหลักเกณฑ์ ห้องสมุด ๓ ดี
2. เชิงคุณภาพ พัฒนา “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” ให้เป็นห้องสมุดที่มีระบบการบริหารจัดการ และการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดสากล เป็นแหล่งการเรียนรู้ภายในเรือนจำที่ผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่เรือนจำมีโอกาสได้ใช้บริการอย่างทั่วถึง มีระบบจัดเก็บและสืบค้นข้อมูล ผ่านโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

สร้างโอกาสเรียนรู้ สร้างโอกาสชีวิต

ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง มีภารกิจสำคัญทั้งการให้บริการข่าวสาร ข้อมูล โดยเปิดโอกาสการเรียนรู้แก่ผู้ต้องขัง โดยมีแนวทางการพัฒนาความรู้อย่างเป็นระบบ ดังนี้

การพัฒนาด้านองค์ความรู้ สติปัญญา & อาชีพ

เพื่อสร้างโอกาสแก่ผู้ต้องขังในการศึกษาความรู้ สร้างปัญญาและอาชีพ ระหว่างต้องขังให้มี องค์ความรู้ และพัฒนาสติปัญญา และสร้างอาชีพหลังจากออกจากเรือนจำ โดยจัดมุมความรู้ต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เท่าเทียมบุคคลากรภายนอก ได้แก่

- มุมพระราชนิพนธ์
- มุมหนังสือ & ตำราเรียน
- มุมกฎหมาย
- มุม มสธ.
- มุมวารสาร & นิตยสาร
- มุมซ่อมและบำรุงรักษาหนังสือ
- มุมคอมพิวเตอร์ และสื่อ โสตทัศน

ภาพประกอบที่ 33 บรรยากาศห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ผู้ต้องขัง และสร้างอาชีพ

- อบรมการสร้าง & ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
- อบรมหลักสูตรว่าด้วยเรื่องห้องสมุด
- อบรมการซ่อมและบำรุงรักษาหนังสือสำหรับผู้ช่วยบรรณารักษ์
- อบรมหนังสือมือทำ ก่อเอกสาร
- อบรมโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ สพฐ.

การติดตามและประเมินการเรียนรู้ผู้ต้องขัง

- ติดตามและประเมินการใช้ห้องสมุดพร้อมปัญญาของผู้ต้องขัง
- ติดตามและประเมินการให้บริการของบรรณารักษ์
- ติดตามและประเมินการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ต้องขัง
- สรุปและรายงานความก้าวหน้า

ผลสำเร็จและประโยชน์

ต่อกลุ่มเป้าหมาย

1. เป็นการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพ “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” สนองแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อย่างเป็นรูปธรรม
2. ผู้ต้องขังโทษสูงที่ต้องโทษในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มีโอกาสได้ใช้บริการห้องสมุด เพื่อศึกษาหาความรู้ สร้างเสริมสติปัญญา และพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก ผ่อนคลายความตึงเครียดโดยการอ่านหนังสือ อันจะส่งผลดีต่อการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ภายหลังพ้นโทษ
3. ผู้ต้องขังซึ่งอยู่ระหว่างเรียนต่อระดับต่าง ๆ (ระหว่างต้องโทษ) มีโอกาสเข้าใช้บริการห้องสมุด เพื่อศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติม เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในเรือนจำให้เท่าเทียมกับสถานศึกษาภายนอก

ต่อสังคมโดยรวม

1. เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ซึ่งใช้ชีวิตส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในเรือนจำ มีโอกาสได้ใช้บริการจากห้องสมุด
2. มีห้องสมุด 3 ดี ในเรือนจำ เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาห้องสมุดเรือนจำทั่วประเทศ กว่า 140 แห่ง
3. ผู้ที่เคยกระทำความผิดพลาดตระหนักรู้ สำนึกว่าสังคมภายนอกไม่ได้ทอดทิ้ง และให้โอกาสให้พวกเขาเหล่านั้น มีกำลังใจที่จะปฏิบัติตนเป็นคนดี ไม่ทำร้ายสังคมอีกต่อไป

ภาพประกอบที่ 32 การจัดกิจกรรมภายในห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้

1. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ร่วมกับกรมราชทัณฑ์ ในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องกับเรือนจำกลางบางขวาง ในการจัดกิจกรรมอบรม ให้ความรู้แก่ผู้ต้องขังให้มีความรู้สึกไม่ถูกทอดทิ้ง กลับตัว กลับใจ เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย
2. การประสานงานความร่วมมือกับจังหวัดนนทบุรี ในการฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขังตามความสนใจและความสามารถอย่างต่อเนื่อง ทุกไตรมาส เพื่อติดตามและประเมินฝีมือผู้ต้องขัง สำหรับการจำหน่ายฝีมือผู้ต้องขังในกรณีที่มีการพัฒนาฝีมือแรงงานตามความต้องการของตลาดแรงงาน
3. สร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายในการเข้าไปจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยประเมินจากความสนใจและความต้องการของผู้ต้องขัง และสร้างโอกาสให้แก่ผู้ต้องขังในการพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
4. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ติดตามและจัดกิจกรรมร่วมกับเรือนจำอย่างต่อเนื่อง และประเมินความพึงพอใจและความต้องการของผู้ต้องขังในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง ตลอดจนเจ้าหน้าที่เรือนจำต่อไป อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
5. กรมราชทัณฑ์ ร่วมกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จะพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญาเรือนจำกลางบางขวาง ให้เป็นห้องสมุดต้นแบบที่มีทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาพอเพียง และหนังสือดีมีคุณค่า มีบรรยากาศห้องสมุด 3 ดี มีสื่อที่ทันสมัย มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ มีการจัดอบรมวิชาชีพบรรณารักษ์แก่เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และผู้ต้องขัง ให้มีความรู้ มีความสามารถในการค้นหาหนังสือ จัดหมวดหมู่หนังสือ ซ่อมแซมหนังสือ บำรุงรักษาหนังสือ ทำกล่องเอกสารสำหรับห้องสมุด ให้ครบวงจร และสามารถสร้างเป็นอาชีพต่อไปในอนาคต ตามพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พัฒนาความรู้ พัฒนาคุณภาพชีวิต

พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังจากที่ไม่มีความหวัง ไร้อนาคต ให้รู้สึกมีคุณค่า และมีความหวัง โดยการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ศึกษาหาความรู้ พัฒนาอาชีพ และสร้างอาชีพ มีสมาธิ และมีความสุขระหว่างต้องขังในเรือนจำ

ในขณะนี้ มีผู้ต้องขังที่กำลังศึกษา 27% ดังนั้นการพัฒนาผู้ต้องขังเพื่อให้เห็นคุณค่าของการศึกษา โดยสร้างโอกาสในการศึกษา หากความรู้ หรือพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีจุดมุ่งหมายในชีวิตอนาคตต่อไป เนื่องจากผู้ต้องขังในเรือนจำกลางบางขวาง เป็นนักโทษชายที่ต้องโทษคดีอุกฉกรรจ์ กว่า 4,000 คน กรมราชทัณฑ์ ได้จัดโครงการ Art Gallery เป็นการให้ศิลปะบำบัด ผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ต้องโทษ หากนักโทษรายใดต่อแวตศิลป์ก็พร้อมผลักดันให้เกิด เหมือนกับที่เคยปั้นนักมวยของสโมสรราชทัณฑ์ให้โด่งดัง ก้าวถึงฝั่งฝันกับตำแหน่งแชมป์โลก นักโทษที่สมัครเข้าโครงการเรียนวาดภาพ ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ต้องขังชาวไทย ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง ก็สามารถแสดงผลงานทั้งภาพวาดสีน้ำมัน ภาพลายเส้น ภาพสีไม้ และภาพสีชอล์ก

การพัฒนาฝีมือแรงงานผู้ต้องขัง นอกจากศิลปะบำบัดแล้ว การจัดอบรมหนังสือทำมือ การซ่อมแซม เข็มปัก เย็บเล่ม การเย็บกึ่ง การจัดทำกล่องเอกสาร อันเป็นฝีมือแรงงานที่ค่อนข้างต้องการความประณีต โดยต้องมีสมาธิในการทำงานค่อนข้างสูงเนื่องจากหนังสือแต่ละหน้า มีความละเอียดอ่อน เป็นการช่วยทำให้ผู้ต้องขังมีความละเอียดอ่อน มีสมาธิในการทำงาน ทำให้ลดความเครียดระหว่างต้องขัง สร้างความสุขขณะทำงาน และสามารถพัฒนาเป็นวิชาชีพต่อไปภายภาคหน้า ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานแก่กรมราชทัณฑ์ ในการให้ผู้ต้องขังได้ซึมซับห้องสมุดและการซ่อมแซมหนังสือ อันเป็นการบำบัดผู้ต้องขัง และสร้างอาชีพแก่ผู้ต้องขังต่อไป

ภาพประกอบที่ 35 ชั้นหนังสือในห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

ดัชนีชี้วัดผลสำเร็จ

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2555 ศาสตราจารย์พิเศษ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต นายกสมาคม ห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และนางชนิสรา ชูติภัทร์ ผู้ช่วยผู้จัดการ ตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้ร่วมส่งมอบ ห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง แก่ นายสมศักดิ์ รังสีโยภาส รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และ นายวสันต์ สิงคเสลิต ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิ ตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อพัฒนาให้เป็นห้องสมุดมาตรฐาน โดยสมาคมห้องสมุดฯ อันเป็นการตอบสนอง แนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ภาพประกอบที่ 36 การส่งมอบห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมสนับสนุน “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” เรือนจำกลางบางขวาง โดยนายวสันต์ สิงคเสลิต ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง และนายจรูญ เหง่าลา ผู้อำนวยการส่วน พัฒนาผู้ต้องขัง เรือนจำกลางบางขวาง รับมอบหนังสือเข้า “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” โดยนางกัณท์รัตน์ เจริญมิตร ผอ. ผู้ช่วยประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ฝ่ายสื่อสารองค์กรและธุรกิจสัมพันธ์ “เคทีซี” หรือ บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นกิจกรรมปันความรู้ ได้นำคณะสื่อมวลชน พนักงาน และนักศึกษา ฝึกงาน โครงการ Learn & Earn @ KTC ภายใต้ชมรม “KTC PR Press Club” เยี่ยมชมห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง

ภาพประกอบที่ 37 การส่งมอบหนังสือโดยบริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

โรงแรมในเครือ เกษมกิจ โฮเทลส์ โดยนายกุลเสถียร หอวงศ์รัตน์ ผู้จัดการแผนกประชาสัมพันธ์ และทีมงาน ร่วมบริจาคหนังสือ นิตยสาร และพ็อคเก็ตบุ๊กทั้งภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ เพื่อร่วมกับ โครงการห้องสมุดพร้อมปัญญา กรมราชทัณฑ์ ในวันที่ 27 มิถุนายน 2555 และวันที่ 23 กรกฎาคม 2555 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง บริจาคหนังสือให้กับห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่เรือนจำ

ภาพประกอบที่ 38 การมอบหนังสือโดยหน่วยงานต่าง ๆ

บรรณานุกรม

สุจิตร สุวภาพ. โครงการพัฒนาห้องสมุดพร้อมปัญญา เรือนจำกลางบางขวาง. กรุงเทพฯ สมาคม

ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2552

สำนักพัฒนาพฤตินิสัย. ค้นคืนวันที่ 8 กันยายน 2556 จาก <http://br.correct.go.th/spn/index.php/2011-11-26-15-45-57/75-2012-05-11-03-20-58.html>

เกี่ยวกับผู้เขียน

ชื่อ นางสาวทัศนีย์ จันอินทร์

การศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาการสอนมัธยมศึกษา
รัฐศาสตรบัณฑิต, ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา

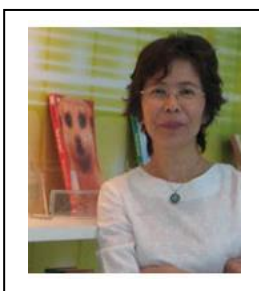
สถานที่ทำงาน นักจัดการความรู้ ฝ่ายวิชาการ สำนักอุทยานการเรียนรู้

ชื่อ ดร.นำทิพย์ วิภาวิน

การศึกษา อ.บ.(เกียรตินิยมอันดับสอง), อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์),
วท.ม.(เทคโนโลยีสารสนเทศ), Ph.D.(Library and Information Studies)

สถานที่ทำงาน แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ ม. สุโขทัยบรมราชินราช

ชื่อ นางพิมล เมฆสวัสดิ์

การศึกษา ปริญญาตรี ประวัติศาสตร์ ปริญญาโท บรรณารักษศาสตร์

สถานที่ทำงาน สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ชื่อ นางสาววรรษมน เสาวคนธ์เสถียร

การศึกษา ปริญญาตรี การสื่อสารมวลชน ปริญญาโท นิเทศศาสตร์

สถานที่ทำงาน ฝ่ายสื่อสารองค์กร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ชื่อ นางศกุนตลา สุขสมัย

การศึกษา ปริญญาตรี (ธุรกิจศึกษา) ปริญญาโท (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

สถานที่ทำงาน ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ สำนัก
วิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

ชื่อ นางสาวสุจิตร สุภาพ

การศึกษา คบ. (ภาษาอังกฤษ) ศศ.บ., ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์) วท.ม. (การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ)

ประสบการณ์ บรรณารักษ์ สำนักหอสมุด ม.รามคำแหง หัวหน้าห้องสมุด
มารวย รองผู้อำนวยการ ฝ่ายเครือข่ายความรู้ สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ชื่อ ดร.สุริทอง ศรีสะอาด

การศึกษา กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), กศ.ม. บรรณารักษศาสตร์,
Ph.D EDUCATIONAL ADMINISTRATION,

สถานที่ทำงาน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ชื่อ ดร.อารีย์ ชาญกิจจานุกิจ

การศึกษา วท.บ เกษตรศาสตร์ (พืชสวน) วท.ม. เกษตรศาสตร์ (ส่งเสริม)

วท.ด. (เกษตรเขตร้อน) Mini MBA (Marketing) ป.นักวิเคราะห์ระบบ

สถานที่ทำงาน ผู้อำนวยการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์